

ABONAMENTUL:

Pe an . . . 28 — Cor.
 Pe jumătate an 14 — „
 Pe luni . . . 7 — „
 Pe săptămână . . . 2-40 „

Pentru România și
 străinătate:
 Pe an . . . 40 — franci

Telefon
 în oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.

Mulțămite publice și Loo
 deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.

ROMÂNUL

Războiul din Balcani și durerile noastre.

O nouă biruință a principiului național. — Sângele românesc și monarhia habsburgică.

De: Octavian Goga.

I.

Pe seama unui observator al fenomenelor naturale războiul e totdeauna un prilej de adânci învățăminte omenești. În fața morții, în bubuliturii și în fulgerarea iataganelor, se deslășesc pasiunile care dormitează în ascunzișurile pătrunse ale sufletului. Se ivește pe arenă în fața omului, în toată maiestatea tragică a înălțimilor lui primitive. Dintr-o astfel de război poți desluși structura morală a unui popor și poți alege elementele de judecată cu cari creștini psihologia lui.

Pentru un om politic războiul e cel mai năprilej de orientare asupra misiunii istorice a unui neam și în același timp e o ocazie de combinații diferite asupra echilibrului de putere determinat de împrejurările schimbate. *Cât cade mai aproape de raza geografică a poporului tau, cu atât îți sunt mai vaste îngrijirile și cu atât mai varii raporturile de judecată cu cari privești un asemenea război.* E firesc deci, ca evenimentele recente din Balcani să găsească un ecou puternic în sufletele la noi și să trezească o serie de îndrumări care privesc viața politică a neamului nostru.

Ceeace se petrece acum în Balcani: consoțirea unor state naționale pe ruinele imperiului otoman, nu e pentru un spirit înțelegător, deosebit de desășurarea firească a unui proces de evoluție politică care determină toate schimbările de hărta în istoria timpului mai nou. *E biruința principiului național* această proaspătă consolidare de puteri: o nouă etapă într-un lanț progresiv al istoriei universale. Poate surprinde pe cineva prin felul deslegării repezi, dar nu poate să întărească concluziile logice ale unui proces de dezvoltare normală în istoria modernă a omenirii.

Principiul național de orânduire a vieții de azi își are rădăcinile adânci în însăși firea omenescă, a fost aruncat însă pe terenul de război al vieții moderne deodată cu lozincile revoluției franceze. Pe urma acestui viitor de renaștere a valorilor morale și a preceptelor de viață învechită, deodată cu deslegarea spiritului din cătușele scolasticismului răsuflat, deodată cu învierea literaturii naționale a prins un mare putere și tendința firească a popoarelor de a-și aranja granițele politice în conformitate cu granițele etnice. Intreg veacul al nouăsprezecelea răsuna de strigătele acestei lupte de viață, care pătrunde toate fibrele culturii moderne. Și simțim chemarea pe câmpul de bătaie și-i deslușim fulgerele din cântecul poezilor. Alcătuirii vechi se dărâmă și împănate nepuținătoare cad în fața acestui potop. Teoriile lui Körner, filozofia lui Fichte și diplomația lui Bismarck unite cu grenadirii prusaci dau unitatea Germaniei. Pe ruinele stăpânirii austriace răsare „Italia Unită” alui Leopardi și a lui Garibaldi. Așa merge pas de pas, triumf de triumf, principiul libertății naționale, care e primit de toate popoarele și dus la isbândă în măsura dezvoltării culturale și politice. În drumul lui cuceritor a găsit răsărit și în neamul românesc. Din războiul anului patruzeci și opt s'a desprins din tunet inimul lui Mureșianu, din îndemnul vremii s'au înfiripat strofele răsunătoare

ale lui Alexandri și s'au încheiat într'un singur trup oropsitele principate dunărene, cari prin chiotul de triumf al dorobanților dela Plevna au pregătit intrarea glorioasă a României în istoria universală.

Cu noi cești de dincoace de Carpați justiția istoriei a fost mai vitregă neschimbând aproape nimic din alcătuirile unei vieți de oprimare tradițională. În suflete s'a trezit însă o mișcare de premenire, s'au ivit cele dintâi licăriri de regenerare a conștiinței noastre politice.

Procesul de evoluție politică în acest sens și-a făcut cursul natural în vecinătatea noastră. Popoarele din Balcani s'au desfiacut pas de pas din obezile unei servitute de veacuri, mutând tot mai spre sud granița imperiului turcoman, care se întemeia pe forța armată, nu pe unitatea etnică. Crescând din ce în ce în expansiunea lor, împinși de impulsurile unui ideal politic conștient, folosindu-se de slăbiciunile momentane ale asupritorului de veacuri, Slavii din Balcani au smuls cu o oră mai curând biruința principiului național la ei acasă, pregătind astfel o nouă verigă în lanțul de evoluție normală a istoriei omenesci.

Pe harta Europei, după modificările mai recente, nu mai rămâne aceluși decât o singură mare putere susținută de elemente etnice eterogene: *Austro-Ungaria*.

Învățămintele războiului din Balcani privesc deci direct monarhia noastră. Strigatul de biruință din vecini răsuna la noi: introduce un ferment în masele populare, pune în mișcare aparatul de judecată simplistă a mulțimei, care văzând bucuria celui vindecă simte mai intens durerea ranelor proprii. Soluția elementară care e scoasă la suprafață cu tăria unei axiome implacabile se pune așa: sau va fi în stare monarhia noastră să rezolve problemele amintitului proces de desfășurare firească a acestui principiu biruitor, ducându-l la triumf în cadrele ei teritoriale, pe cari le-ar întări în acest chip, - sau susținând mai departe nemulțumirile actuale menajază în mod fatal tendințele centrifugale, cari îi sapă existența.

În orice caz starea de asuprire a prezentului în care ne găsim noi neamurile nemaghiare din Ungaria, devine după învățămintele din Balcani un strigător *anachronism istoric*. Ceeace se petrece azi la noi, nu însemnează cătuși de puțin consolidarea monarhiei. Nici baionetele jandarmilor cari ne spintecă țărâni la alegeri, nici închiderea școlilor în temelul ordinului lui Apponyi, nici colonizările ungurești în inima poporului nostru, nici episcopia de Hajdudorogh, - nu sunt acte politice prin cari se întărește spiritul nostru de cohesiune cu interesele superioare ale monarhiei. Evenimentele din Turcia ne arată evident cât de primejdios și cât de antipatriotic e un regim politic care înlocuiește prin teroare acordarea de drepturi cetățenești.

Întemeiați deci pe învățămintele acestor zile, noi trebuie să cerem tuturor aceluia cari tin la destinele patriei să găsească mijloacele de-a împlini pretențiile politice legale ale tuturor elementelor etnice din monarhia noastră, să facă din ea, cum s'a mai spus, o Elveție a Orientului, în cari interesele unite să creeze o platformă comună de existență pentru noi toți.

A retăcea astăzi acest adevăr, când îl simțim mai mult ca ori când, ar însemna să nutrim tendințe antipatriotice, de cari noi Românii suntem străini. Am înroșit câmpiile Europei veacuri de-a rândul cu dovezile lealității noastre tradiționale și suntem gata și astăzi de orice jertfă fiindcă ne dăm seama, că în ciocnirea de aspirații potrivnice a unor elemente etnice covârșitoare, monarhia austro-ungară e una din garanțiile de existență ale neamului românesc. Nu mai avem deci nevoie să ne accentuăm devotamentul istoric către tron și patrie. Cu toată sinceritatea însă trebuie să ne desvălim în aceste vremuri de schimbări hotărâtoare, durerile adevărate. Pentru zile mari minciunile pot deveni o primejdie. De aceea trebuie să prindem în publicitate și să accentuăm adevărul pe care-l simțim cu toții, că regimul politicii de teroare ungurească stărbeste în sufletul poporului nostru alipirea de demnitate și că susținându-se orgiile sovinișmului care guvernează Ungaria se introduce sistematic un spirit de destrucțiune potrivnic intereselor țării.

Iată unul din învățămintele pe cari le pune în evidență biruința cea mai nouă a principiului național.

Dela felul cum vor înțelege factorii conducători ai monarhiei acest adevăr elementar depinde consolidarea ei din viitor. Dacă vor urma linia lor de conduită care ne-a adus în starea intolerabilă de astăzi, atunci pe viitor Austro-Ungaria consumată de frământări interne își va slăbi zi de zi rostul ei în echilibrul internațional, va fi un teritoriu în care se așteaptă de cei asupriți un act de dreptate a istoriei și se va putea numi cu drept cuvânt: marele bolnav al Europei...

II.

Suntem în plina pregătire de război. Nu știm ce surpriză ne rezervă culisele diplomației, atâta vedem că trenurile fixite de soldați pleacă noaptea din gări, sărăcia crește, Sârbii dela Belgrad își bat pieptul vitejeste, camera primește proiecte de legi cari privesc starea de război și toată lumea e stăpânită de-o nevroză ca de obicei în ajunul unor întâmplări mari. E firesc deci, că în astfel de zile atenția ni-se concentrează asupra armatei, care are în mână ei soarta noastră. Cautăm deci societatea ofițerilor, îi asediem cu întrebări, le cumpănim gesturile și ne facem socoteala intimă, cam până unde ar merge sacrificiul acestor apărători de moșie...

Domnul meu, spunea deunăzi unul, nu cunoșc mai strașnici falsificatori pe fața pământului decât guvernauții Ungariei. Când am fost întâia oară mutat din fundul Austriei aici la granița și-am trecut la Presburg cu trenul, mi-s'a părut că nu poate exista aici un singur suflet străin de nația ungurească. Douăzeci și patru de ceasuri în trenul accelerat mi-au dat un caleidoscop de impresii pur ungurești. Inscrupții, nume de localități, maniere, mustați, jandarmi-conducători, în sfârșit toate manifestările externe din cari alege un trecător pecetea etnică a unei țări, erau ungurești. Ei bine, m'am așezat aici și m'am convins că toate astea sunt falsuri

pentru a salva o fațadă înșelătoare. Inchipuiește-ți, am fost în vară la manevrele mari și la întoarcerea dela Macău din apropierea Tisei și până aici la Sibiu n'am trecut prin nici un sat ungurese cu soldații mei: toți erau Români, ca și ei...

Despărțit de companionul meu am dus mai departe firul și involuntar mi-s'a abătut gândul la marele sacrificiu de sânge pe care ar trebui să-l aducă neamul nostru pentru apărarea monarhiei în cazul unui război. N'am la îndemână o statistică, care să-mi lămurească forța armată a Austro-Ungariei în compoziția ei etnică, dar cunosc atât de bine tradițiile de vitejie războinică ale Românilor, cari au murit pentru „înălțatul împărat”... Mentalitatea simplistă a țaranului nostru a creat o aureolă mitică în jurul prealuminatului chip împărătesc a cărui poruncă trezește în sufletul lui fiorii unei supunerii milenare. Cercurile militare privesc, se zice, cu multă încredere la ostașii români, cari și la Aspern și la Königraetz și la Solferino s'au dovedit un admirabil „Kanonenfutter”. În orice caz, ținând seamă de proporția numerică a elementului românesc în monarhie, în fața unui război, cel puțin două sute de mii de soldați vor porni la bătaie zicând „doamne-ajută” și făcându-și cruce românească... Două sute de mii, cam tot atâția câți au dărâmat temelile domniei otomane, o oaste întregă, a cărei vitejie hotărăște cumpăna războiului și pecetluiește existența unui imperiu... Două sute de mii de baionete purtate de brațe românești, iată un adevăr laconic, care lămurește situația și e în același timp cea mai grandioasă desmintire a tuturor minciunilor potemchinene croite de fauritorii statului unitar maghiar...

Dar împrejurările excepționale ale vremii ne impun o problemă cu mult mai importantă care prezintă într-o lumină cu totul deosebită rolul elementului românesc în apărarea monarhiei habsburgice. E cooperarea militară a armatei române din regat cu armata austriacă în cazul unui război cu Rusia. Această cooperare în urma raporturilor de intimitate dintre cele două state, în urma vizitei recente a baronului Konrad la București, pare aproape un fapt împlinit și nu e un paradox, ci o combinație din cele mai reale credințe, că mâine-poimâne dorobanții români vor lupta alături de honvezii unguri pentru apărarea monarhiei. În astfel de împrejurări e clar deci, că armata de o jumătate de milion a României e un factor hotărâtor, un element catastrofal pentru adversar. Se desprinde deci un adevăr din situația politică a acestor zile: *neamul românesc din regat și Austro-Ungaria e în momentul de față și ca număr și ca putere elementul covârșitor în apărarea*

imperului habsburgic. Existența acestui imperiu e astăzi în ranița soldaților români.

Să ne punem acum întrebarea: e un raport normal între acest enorm sacrificiu de sânge și binefacerile pe cari Austro-Ungaria le acordă elementului românesc? N'avem nici un motiv să ne pierdem în minciuni convenționale și să ascundem adevărul simțămintelor noastre, din potrivă astăzi suntem mai datori ca ori-când să reoglinim opinia reală a poporului pe care-l povățuim.

Vorbind limpede, fără surubării diplomatice și exprimând convingerea lumii dela noi, vom spune că din situația politică în care ne găsim astăzi, Români din Ungaria, aruncați de decenii pradă șovinismului unguresc, nu se poate desprinde o însuflețire coplesitoare în fața unui război.

Austro-Ungaria, a cărei existență e astăzi susținută de forța militară a neamului românesc ne socotește pe Români din monarhie drept o cantitate neglijabilă. Dela încheierea dualismului, care a fost cea mai arbitrară nesocotire a aspirațiilor noastre politice și până astăzi, noi am fost lăsați la discreția guvernărilor unguri, ce și-au pus în lucrare aparatul lor de desființare națională sub ochii factorilor conducători ai monarhiei, cari în afară de trecătoare asigurări platonice, nu ne-au ușurat niciodată soarta politică. De decenii încoace se urmează politica agresivă a guvernelor ungare față de noi sub ocrotirea Vienei. Sunt recente doar toate nedreptățile în amintirea noastră. Am fost bruscați pe vremea memorandumului și aruncați în închisoare, ni-s'au desființat școlile, ni-se maghiarizează biserica și așa zi de zi se adaogă o nouă verigă la lanțul suferințelor din bătrâni.

Acesta este adevărul neted care se desface din înțelepciunea populară străină de culisele diplomatice, dar adâncă și hotărâtoare în zile de grea cumpănă.

Ce e mai firesc, deci, decât faptul că azi judecata simplă a obștei noastre își face bilanțul potrivit normei elementare de „do ut des” care călăuzeste spiritul public al unui popor în fața momentelor de jertfă supremă și făcând acest bilanț găsește o disproporție zdrobitoare între activele și pasivele situației noastre politice. Ce e mai firesc decât întrebarea pe care și-o pune astăzi cutare preot din muntii Abrudului, te miri ce urmaș a' unui tribun din patruzeci și opt: am murit și acum o jumătate de veac, vom muri și astăzi? De ce? Pentruca după un nou botez de sânge iarăș să nu putem trăi?... Aceste sunt adevăruri amare, accente grave, momente tragice cari sbuciumă sufletele poporului nostru și trebuiesc prinse în cerneala tiparului cu toată forma lor rudimentară, ca să i

lămurim pe cei datori să ne înțeleagă. Cu deosebire sunt ridicole eufemismele, azi, când liniștea lor gospodărească ni se ridică fecion și sunt porniți spre Galiția, ca să moară măcar cu aceias vitejie ca odinioară.

Războaiele sunt cele mai scump plătite plăceri de învățăminte politice. Acum când găsim în fața războiului și în ochii factorilor conducători ai monarhiei se pune în evidență rolul militar al elementului românesc, care determină soarta de-a fi sau a nu fi a imperului habsburgic, a cu m e cel mai nimerit să învețe a ne pretui după cuviință toți aceia cari păzesc cu sinceritate destinele țărilor unite. De sigur această prețuire nu se poate manifesta în viitor prin brutalitatea de guvernământ a Ungariei actuale, nici prin toleranța vinovată a Vienei de până acum, care a privit cu brațele încrucișate toate loviturile cari ni s'au aplicat.

Trăgând învățătura momentului cei dela conducere vor feri pe viitor poporul românesc de nedumeririle acestui bilanț penibil și acordându-ne o libertate politică în măsura importanței noastre — ei vor vedea aceleași pilde de eroism în apărarea țării, cari constituie de veacuri singura noastră virtute ce nu s'a desmintit niciodată.

Cu un cuvânt: *usigurați-ne o viață suportabilă, dacă ne cereți o moarte vitejească!*

Schimbarea în conducerea armatei comune. (Voci de presă.) „Prager Tageblatt” publică referitor la demisia fostului ministru de război, Auffenberg, un interview cu un personaj politic care s'a exprimat în următorul mod: „Când Auffenberg era acută de săptămâni întregi. S-a arătat că ministrul Auffenberg n'are spirit de inițiativă în misiunea înaltă ce-o ocupă, și care ar fi de așteptat dela un ministru de război față de evoluția evenimentelor. Măsurile luate de dânsul sunt departe de a fi mulțumit toate așteptările. Chiar și relativ la pregătirea armatei, măsurile luate de dânsul nu sunt corespunzătoare.

„Narodni Listy” (Praga) scrie: În cercările inițiate se explică retragerea ministrului de război Auffenberg exclusiv din motive administrative, accentuând că acestei retrageri îi lipsește ori ce influență a situației externe. Demisia aceasta a fost pregătită de multă vreme. Demisia șefului statului major a urmat din motive curat formale.

„Nationalzeitung” din Berlin crede că Konrad de Hötendorff lucră pur și simplu la pregătirile armatei pentru toate exevențialitățile ceace li-i binevenit aliaților Austro-Ungariei.

Alphonse Allais.

Inventatorul.

Citesc în „Le Matin” ca, cu prilejul epidemiei de holera care bântue prin armata turcească, guvernul otoman a primit nu mai puțin de treizeci de scrisori dela acei zisii inventatori de toate neamurile, prin care îi cer să aplice fcluritele lor invenții întru distrugerea surselor de cadavre cari acopăr pozițiile de luptă. Aceasta pentru evitarea miasmelor decompozitive care propagă epidemia.

Cu toate tristele împrejurări din Balcani, nu ne putem opri un zâmbet față de tenacitatea cu care maniacii invenției tin să-și realizeze ideile. Și nu cred rău să traduc pentru „Românul” delicioasă fantazie de mai jos, datorită vestitului umorist francez Alphonse Allais, astăzi răposat. El ironizează în bucata de față cu mult spirit tocmai pe unul din acești macabri inventatori.

Adrian Corbul.

Azi dimineată am primit vizita unui om foarte ciudat... Un inventator!

Vă plac inventatorii? Eu mor după ei, chiar atunci când nu inventează nimic, ceea ce e cazul mai tuturor inventatorilor.

Iubesc ideia lor fixă, focul care arde în prunolele lor, portul lor neglijent.

În ce privește și ideia fixă focu din prunole omul meu păstra admirabil tradiția; dar în materie de port neglijent, el întrece tot ce am văzut până acum.

Și anume: un nasture dela redingotă intrat

ca din întâmplare în butoniera jiletcei și vice-versa.

Era foarte pitoresc.

Omul îmi intră în odaie ca un uragan.

— Bună ziua, făcu el. Cum te simți?

Apoi, nu mai rău decât eri, îi răspunsei. Dar dta?

— Mă recunoști?

— Eu? de fel.

— A! apoi să-ți spun; acum port barbă... De altfel, nu mai văzut niciodată.

Fără să-i spun omului că acest din urmă motiv ar fi suficient la rigoare, mă informai de pricina vizitei lui.

— Sunt inventator, domnule, răspunse el cu mândrie.

— Ei! drace, ghicisem asta.

— Vin la dta fiindcă te știu un băiat inteligent și cult, care nu se uită la bani când e vorba de o idee bună.

Mă înclinai.

Intr'adevăr sunt un băiat inteligent, cult; și când o idee îmi pare practică, ingenioasă, ori numai bizară nu șovăesc a sacrifica un milion sau două întru realizarea ei.

Omul reluă cu bruschetă:

— Ce-ți place mai mult... să putrezesti ori să arzi?

— Dă-mi voie, făcui eu cam aiurit... să putrezesc?...

— Ori să arzi... Haide, răspunde.

— Ce să-ți spun, domnule, ideia de a putrezi

nu are nimic înrânsa care să mă seducă din cale afară; dar când e vorba să fiu ars, mai are oare nevoie să-ți mărturisesc că pentru moment nu mă simt de fel atras către așa ceva?

— Pentru moment nu, dar când vei fi mort?

— Oh! când voi fi mort!...

Și schițai un gest de perfectă nepăsare.

Inventatorul meu urmă într'un stil cam trivial:

— Da... a putrezi în pământ e grozav de scârbos; dar nici a fi ars să nu crezi că e mai apetisant.

— Dar...

— Nici un dar. Eu am inventat un procedeu care distruge și cremațiunea și înmormântarea. Toate aste eu le înlocuiesc cu... inserațiunea. Hai? inserațiunea!

— Ști că asta nu e așa de prost?

— Nu-ți bate joc de mine mai înainte de a ști...

Te asigur, domnule...

— Să lăsăm astea... Ai murit, nu este așa? Un moment!

— E numai o presupunere... Ai murit, mi se aduce cadavrul dtale; eu îl vâr într'un cuptor.

— Dar asta e cremațiune curată.

— Dă-mi voie!... Îl vâr într'un cuptor, într'un cuptor special de invenția mea, și îl usuc. Il usuc. Mă auzi bine? il usuc. Nu îl coc, nici nu-l frig, nici nu-l ard. Il usuc. Adecă, scot dta el prin evaporatiune toată apa pe care o con-

care dă totodată destulă garanție, că nu va trage sabia decât în caz de extremă necesitate.

„Neue Freie Presse” scrie că motivele schimbării în comandamentul armatei comune sunt pur personale, dar svonorurile despre reaua administrare a fondurilor militare de către cav. Auffenberg sunt de natură fantezistă. Schimbarea aceasta nu va avea nici o influență asupra situației politice.

*

Noul ministru de război. Ni se anunță din Viena: „Militärische Korrespondenz” este informată că în locul lui Auffenberg a fost numit ministru de război generalul *Alexandru cav. de Krobatin*. Decretul numirii se va publica probabil încă azi.

*

Nu se mai eliberează pașapoarte. În numărul de ieri al Monitorului oficial s'au publicat două ordinațiuni ale ministerului de interne prin care se oprește eliberarea de pașapoarte pentru toți aceia cari sunt obligați a face serviciul militar, oprindu-se emigrarea acestora:

Ministerul ungar regese interzice deocamdată în înțelesul paragrafului 2 al articolului de lege VI. din 1903 -- eliberarea de pașapoarte pentru toți aceia, cari sunt obligați a face serviciul militar. Ordinațiunea aceasta intră în vigoare cu ziua publicării.

A doua ordinațiune este următoarea:

Ministerul ungar regese în urma emigrării în proporții mai mari a celor cari pe baza punctului b) al paragrafului 2 din articolul de lege II din 1909 sunt obligați la serviciul de arme, oprește în general -- în înțelesul alineatului al treilea al punctului b) al aceluiaș paragraf de lege -- pe un an de zile emigrarea acestora. Ordinațiunea aceasta intră în vigoare cu ziua publicării.

Ministerul de interne provoacă prin un circular toate municipiile și poliția de stat din Budapesta ca în înțelesul acestor ordinațiuni să fie refuzate din oficiu toate petițiile înaintate pentru eliberarea de pașapoarte și să se facă cunoscut în cercuri largi că emigrarea e oprită pentru toți, cari sunt obligați la serviciul de arme și și pentru aceia, cari ar avea deja permisiune de emigrare. Toate pașapoartele eliberate până acum sunt, după putință, a se retrage.

*

Intrarea în vigoare a noilor legi de impozite. Mai cu seamă în capitala Ungariei s'a por-

nit o mișcare pentru amânarea terminului intrării în vigoare a noilor legi de impozite. Mișcarea aceasta care devenise de tot agitată în Budapesta pare a-și fi avut rezultatul. Ziarul „Neues Wiener Tagblatt” din Viena anunță, că guvernul ungar a hotărât amânarea terminului și noile legi de impozite vor intra în vigoare numai în Ianuarie 1914.

O aventură revoltătoare.

Cum se poartă autoritățile balcanice față de „Crucea roșie română”.

Viena, 10 Decembrie.

În cursul impozantei manifestări românești dela Viena, Mercuri seara, Exc. Sa Der- viș Hilma primi o scrisoare urgentă, în care un prieten îi comunica din Triest că tocmai a sosit acolo o echipă a „Crucei roșii române” trimisă la Constantinopol, dar împiedecată de a junge la locul unde era destinată.

Detaliile despre rătăcirile de aproape trei săptămâni ale medicilor români și despre greutățile ce au întâmpinat erau de necrezut, păreau aventuroase, și am preferat a nu le aduce în publicitate până nu vom avea despre cele întâmplate știri pozitive.

D-mul profesor și deputat Dr. *Isopescul-Grecul* primi azi din Triest dela o persoană demnă de încredere deplină confirmarea celor vestite despre purtarea sălbatecă a autorităților balcanice față de o instituție umanitară.

Iată textul scrisorii:

„Echipa *Crucei roșii*” din România, compusă din 12 persoane de sub conducerea cunoscutului medic Dr. V. Gomoiu, -- fiind însoțit de dna Gomoiu --, Dr. N. Hortolomei, Dr. G. Băiatu, dnii Alex. Simionescu și I. Constantinescu, studenți în medicină, și doi subchirurgi, trei infirmieri, un intendant-interpret și un bucătar, având material de pansamente și medicinale în valoare de peste o sută de mii lei, a fost trimisă de către guvernul României în toată forma, spre a veni în ajutorul răniților din Turcia. Ajungând la Constantinopol au fost repartizați

de către „Semiluna otomană militară” cu să plece cu vaporul „Abazzia” al soc. Lloyd-austr. la Dedeagaci, unde au ajuns la ora 7 seara în ziua de 6 Noemvrie. Coincidența a făcut că chiar în seara aceea să fie incendiat orașul de către bandele bulgărești, cu a doua zi să intre în triumf cavaleria trupelor bulgărești cărora li se înlesnise ocuparea orașului de către bandele antemergătoare, așa cum au procedat mai în toate orașele și satele cuprinse între Ceatalgea și Salonic, unde pe lângă că le-au incendiat înaintea sosirii armatelor, n'au crutat nici femeii nici copiii, trecând totul prin foc și sabie.

Cu toate aceste inconveniente, Crucea Roșie Română a stăruit pe lângă comandantul vaporului, anume Edmond Nitsch cu să-i debarce la Dedeagaci, unde urma să descarc tot materialul, compus din pansamente, medicamente și hrană pentru bolnavi.

Toată noaptea de 6 Noemvrie a fost petrecută pe bordul vaporului Abazzia, de unde echipa *Crucei Roșii Române* a fost martora oculară a celui mai îngrozitor tablou ce și-ar putea închipui mintea omenească. Oamenii cu hainele slăbite, alții cu părul vâlvoi, și cu mâinile sângerinde alergau spre port cerind ajutor comandantului, înduplecându-l să-i adăpostească în vapor cel puțin pentru o noapte, fiind orașul în flacări, iar femeile musulmane și copiii după ce sufereau necinstea din partea bandelor bulgărești, erau transportate la moscheele din localitate cu scop de a le asvârli în aer cu bombe, ca să nu rămână picior de turc în Dedeagaci. Rugămintea acestor desmoșteniti prin soarte n'a fost ascultată, ei numai unii dintre ei, cari mai aveau ceva obiecte scumpe asupra-și au putut obține favoarea de a plăti costul drumului până la Cavala (vânzând obiectele ca de pomana) unde a trebuit să fie debarcați a doua zi spre a fi luați în primire de vestitul bandit bulgar *Cerupioieff*, care a fost numit comandant suprem al portului Cavala, punându-se sub comanda sa și trupele regulate grecești și bulgărești, cari au ocupat cele mai bogate regiuni, dela Drama, Seres, Cavala etc., până la Salonic.

Susnumitul căpitan al vaporului a avut o tinută foarte arogantă față de dl Dr. Gomoiu, precum și față de restul echipei, astfel că a doua zi, la 7 Noemvrie, șeful echipei românești se dădu jos în portul Dedeagaci spre a se întâlni cu consulul austro-ungar pentru a-l ruga a influența asupra comandantului vasului Abazzia ca să mai întârzie câteva ore spre a debarca întreg materialul *Crucei Roșii*, -- proprietatea Direcției sanitare din București. -- Față de această amenințare comandantul Nitsch a luat toate măsurile pentru ridicarea ancorei.

... Știi dta cam care e proporția de apă în-
un corp omenească?

— Îți mărturisese că...

— Ei bine, ea e de optzeci la sută, de patru cincimi.

— Așa de mare?

— Da, domnule, așa de mare: bunăoară Napoleon I. care e zeul dtale...

— Dar nu ți-am spus niciodată...

— Nu mă întrerupe... Napoleon I. care e zeul dtale, cântărea optzeci și două de chilograme; ei înfățișa aproximativ șazeci și cinci de litri de apă. Așadar din optzeci și cinci de strigăre de: Vive l'empercur, șazeci și cinci se adresa la apă curată. Iată grandoarea omenească, ai'o!

— Materialistule!

— Esti insurat?

— Nu pentru moment.

— Ai o amantă?

— O amantă e exagerat; dar în sfârșit am o mică prietenă.

— Ce greutate?

— Pre legea mea, n'am cântărit-o niciodată, dar îți pot spune aproximativ. Ian să vedem... cum nu e de fel grasă, ar putea cântări ca vre-o cincizeci de chilograme.

— Ei bine, lasă-mă să-ți spun că obiectul idolatriei dtale conține cam vre-o patruzeci de litri de apă.

— Taci din gură, mă desguști!

— Patruzeci de litri de apă! mă auzi... optzeci de halbe!

Și inventatorul rosti: optzeci de halbe cu un inexprimabil dispret.

El reluă grabnic:

— Dar mă faci să pierd timpul cu amica dtale... Revin la invenția mea. Când trupul dtale va fi cu desăvârșire uscat, îl înmoi într'un lichid compus de mine cu baza de acid azotic care-l transformă în materie explosibilă la fel cu fulmi cotonul. N'am decât să-i dau foc... Pfi... fif... ttt!. O lucrare bruscă... un fum alb care se înalță la cer, și gata! Cum găsești ideea mea?

— Luminoasă.

— Dar nu e tot. În loc să preschimb corpul dtale în simplu explosiv, pot să fac din el un foc de artificii complet, cu petarde, candeloromane grenade, sori etc. Pentru familiile sărace mă însărcinez să-l transform pe scumpul răposat, în schimbul unei sume de treizeci de franci, în candeloromane de toate culorile. Pentru zece mii de franci, stabilesc un foc de artificii de clasa întâi cu buchet alegoric.

Minunat!

— Și mai mult... Foști militari vor putea lăsa rămășițele lor mortuare, astfel transformate, comitetului de artilerie, care va încărca cu ei tunurile și obozurile. Ce bucurie să împroști zece ani dupăce mori, pe dușmanii Franței!... Nu te ispitește și pe dta?

— Ba da; afacerea e foarte seducătoare, dar pentru corpul meu personal, prefer să mai aștept.

Inventatorul își luă pălăria și plecă furios.

— Ce vrei?... eu... eu nu sunt așa grăbit.

LA BAL.

Orchestra cadentat în ritmul
Sentimental și în surdina
Vibra: iar din arcușuri roșii.
Eșia o legănare lină.

Luminile din candelabru,
— Subtile pietre de opal,
Cu melancolica lor rază,
Se răspândeau de sus, în bal. --

Pe fracuri cu aripe negre
De sus râdeau atâtea stele,
Iar rochile mătase albă,
Păreau o spumă de dantele.

Nu te-am văzut decât prin baluri...
Seliștea printre perechi zâmbindă,
Și argintia ta rochiță,
Scântei par'că voia s'aprindă.

Erai atâtea de frumoasă,
Iar pasul tău atât de 'ncet;
Și ca pe luciul unei ape,
Treceai ușoară pe parchet.

O clipă te priveam, căci iarăși
Te ascundeai prin siluete. --
...Dar totuși am văzut că tu ieseți,
Cea mai frumoasă dintre fete. --

Paris, Decembrie 1912.

Alexandru Emil Lăzărescu.

spunându-i foarte arogant dlui Dr. Gomoiu că dânsul nu poate aștepta parlamentarea cu consulul respectiv, precum nu poate nici să descarc materialul Crucii Roșie românești decât la Cavala; așa că interese necunoscute l-au silit pe acest comandant spre a-și da asentimentul său că pot debarca doctorii români la Dedeagaci fără material, luând în schimb angajamentul ca materialul să-l expedieze a doua zi dela Cavala la Dedeagaci cu un vapor militar austro-ungar.

Bazați pe aceste promisiuni, conducătorii echipei românești au plecat a doua zi la Cavala, cu scop de a se înapoia la Dedeagaci peste 2-3 zile împreună cu materialul ce urma să se încerce în vasul de război care aștepta la Cavala, în înțelesul asigurării ce le dase comandantul.

În portul Cavala, după cum s'a spus mai sus, domnește cea mai mare anarhie, fiind șeful vaporului însuși un bandit, astfel că comandantul vaporului a stat patru zile ca să încerce, în care interval nu s'a zărit nici un vas de război austriac și cum echipa română nu putea să încredințeze valorosul material sanitar în mâna autorităților banditești, neavând nici posibilitatea a se înapoia la Dedeagaci, au fost nevoiți să se ducă cu toții la Salonic.

Aici au fost tratați cu niște ostacități, intrucât nu li s'a dat voie să comunice cu consulul român, sub pretext că la Salonic se constituise carantină pe cinci zile și autoritățile nu permiteau să se transmită nici scrisori de pe bord în oraș.

Cu mare greu a putut strecura dl Dr. Gomoiu o notă pentru dl consul Constantinescu prin un barcagiu, crezând că va avea vre-un ajutor, dar totul a fost zadarnic. Dl consul le-a comunicat prin interpretul consulatului ca nu le poate veni în ajutor cu nimic, fiind carantină, și că le-a urât tot prin acest interpret voiaj bun spre Triest.

Cu chiu cu vai, suportând toate injuriile comandantului și întregului echipaj, care deși vorbea italianeste, dar păreau a fi slavi, cei 12 Români din Crucea Roșie au debarcat la Triest după ce au parcurs drumul dela Constantinopol la Dedeagaci, Cavala, Salonic până aici în 16 zile (!!) fără să mai facă nici o escală în porturile Italiei sau de pe coastele Albaniei.

Ajungând la Triest, dl Dr. Gomoiu s'a prezentat la consulul român, un anume Demetrio, care nu știa românește, și în loc să le dea concurs, a găsit de cuviință să critice atitudinea României că a trimis o echipă oficială de sanitari la Turcii cei barbari — după informații consulul ar fi grec de origine —. Amăriți de această atitudine au telegrafiat la București, de unde au răspuns că în caz de nu vor primi vre-o nouă dispozițiune din partea guvernului otoman spre a se duce într'un port din Adriatică să se încupeze la București.

Făcând cunoscută ministrului Mișu la Constantinopol pătania lor, le-a cerut telegrafic un raport, căci reprezentantul României la Constantinopol nu știu ce devenise Crucea Roșie de sub conducerea dlui Gomoiu în timp de 17 zile de când s'a imbarcat la Constantinopol pentru Dedeagaci.

Mai sunt informat că tactica Bulgarilor se întrebuintează și de Greci și de Sârbi, astfel că înainte de a ajunge armatele regulate într-o localitate, ei asmută bandele de antarti și comitugii asupra Românilor, Albanezilor, Turcilor și după ce îi despoaie de tot avutul pe cei bogati, le incendiază casele, necinstesc fetele și femeile și ca să se producă panică, operează cu bombe, astfel că armata regulată ce le urmează nu găsește nici o rezistență”. C. N.

Soarta Ungurilor.

O vorbă sinceră.

— Articol din afară. —

Când se va scrie odata cronica vremilor pe cari le trăim acum, cronicarul își va potrive bineșor ochelarii și va însemna:

— La sfârșitul anului 1912 s'a simțit în întreg continentul Europei un puternic curent de regenerare. Popoarele s'au mișcat străbatute de vraja ideii naționale și unele au vărsat chiar sânge pentru înfăptuirea acestei idei. Mult răsunet de arme era în acest sfârșit de an, pentru că serios era momentul și plin de primejdii. Se părea doar că a sosit vremea plății și a răsplății, vremea stabilirii valorilor istorice, pe care soarta o pregătește prin câte un cutremur general, prin câte o uriașe măsurare de forțe. Și fie zis spre lauda popoarelor acestui bătrân petec de pământ, ele s'au purtat toate frumos și conștiente de greutatea vremii; s'au strâns toate în jurul steagului lor național și au așteptat să vină ceasul suprem; de e moarte, de e supraviețuire glorioasă! Numai un popor strica această armonie înălțătoare, un popor nenorocit din mijlocul Europei. Erau Ungurii. Poporul acesta purta toate semnele descompunerii în vremea aceasta. Șefii lui erau sfâșiați de idei contradictorii, divizați în partide de interese meschine, iar mulțimea orbca și ea la întâmplare. Nici o tresărire de viață în acest popor, nici o licărire din lumina fulgerătoare a luptei, ostenit și desvătăuit, poporul unguresc, când vecinii își zornăiau zalele de luptă, discuta cu o caraghioasă aprindere: să se ducă un ministru ori să rămână?

Cronicarul va întoarce apoi pagina vădit amarit în sufletul lui uman, va întoarce-o pilduind mai departe pentru generațiile viitoare pildele lui limpezi și pline de învățătură.

Și nu va avea dreptate acest cronicar când va scrie așa? Credem că nu e lipsă să mai dovedim. Viața politică a fraților noștri Unguri e de notorietate publică în Europa. Rămâne să cercetăm numai cauzele acestei oboseli a urmașilor războinicului Arpad, cari ne interesează mai deaproape.

Incontestabil că și în viața politică a popoarelor dominează cu aceeași strășnicie legea economiei forțelor, ca în toate celelalte manifestări ale vieții. Un popor dacă vrea să trăiască ca și ultima insectă care se târaie în noroiu, trebuie să-și dea perfect seama de puterile pe cari și-le pune în acțiune, trebuie să aibă rezerve, unitate de împărțire, cu un cuvânt un desăvârșit echilibru în distribuirea forțelor lui. Nimic mai primejdios pentru existența unui popor decât atacul asupra mai multor probleme capitale deodată, fără considerare la raportul forțelor de cari dispune. Această operație poate să fie vitjească, poate să fie chiar frumoasă în nebunia ei, este însă absolut distrugătoare. Ea nu poate duce decât la completa tragi-comedie a broaștei...

Ungurii de când au răsărit pe plaiurile Europei au avut o notă profund romantică, dacă putem s'o numim așa, o notă de aventurieri. Nota aceasta și-au păstrat-o până astăzi. Un fel de bonomie asiatică, cu care frații noștri s'au aruncat totdeauna în vâltoarea lumii. Nici o logică în faptele lor, nici o țintă hotărâtă în minte. Numai sbuciumare fără de nici un rost. Așa au fost totdeauna și așa sunt și astăzi. S'au bătut la răsărit și

s'au bătut la apus, în Bizanț și în Tara Nemească, să bat și acum în aceleași direcții, în Viena și aici cu noi. Ei bine, ce însemnează risipirea aceasta nebună de forțe? Moartea? Alceva nu poate să însemneze.

Și să nu se creadă că vorbim în vânt. Să analizăm puțin numai lupta lor cu noi, cu naționalitățile și vom vedea.

De când li-s'a dat posibilitatea fraților noștri să între într'o eră constituțională favorabilă exclusiv pentru ei, fantazia lor aprinsă de oameni ai stepei a visat imediat o Ungarie mare, cu un singur popor. De atunci frații noștri nu se pot închipui decât ca o gură enormă care se tot cascade chinându-se să înghită o bucătură nesfârșit de mare, o gură care și-a semănat pe tot întinsul fălcilor o droaie de dinți falși, ca cu aceștia să-și ajute mestecarea. Priviți sub acest raport și numai împrăștierea societății ungurești pe întreg teritoriul Ungariei, societatea aceasta compusă din cele mai variate demoralizatoare elemente! Gândiți-vă și numai la rostul temporar în orice caz al unui oraș jidovesc ca Aradul bunăoară, în mijlocul unei mări de Români, gândiți-vă și vă întrebați că nu trebuie să-i trosnească fălcile acestei guri în înghițirea unei bucături atât de solide? Cercetați apoi întreagă mentalitatea spiritului public unguresc...

Nu, nu e de mirare că în momentul acesta atât de hotărâtor pentru monarhie Ungurii se prezintă ca elementul cel mai slab, ei cari au avut și au sârmanii de ei și acum visul unui imperialism unguresc. Ei sunt obosiți de sforțările nebune de până acum și astăzi zac la pământ ca un cățeluș care a alergat prea mult. Ei nu mai pot înțelege cu mintea lor zăpăcită de idealuri scâlciate realitatea, ei nu mai pot cuprinde eventualitatea unei primejdii a monarhiei, unei primejdii a lor chiar, pentru că ei trebuie să se joace de-a parlamentul, trebuie să se bată cu polițiștii, trebuie să umble pe străzi strigând: trăiască republica! Asta este o lege firească. Omul obosit, e distrat, e desconcentrat.

Neapărat că e foarte tristă această soartă a fraților noștri. E tristă mai ales pentru noi Români, ceeace s'ar părea un paradox. E tristă pentru că, oricât am suferi noi din partea concetățenilor noștri, noi suntem atât de treji să vedem că conviețuirea noastră cu ei este o necesitate absolută.

De aceia e de datoria noastră să sărim acum în ajutorul fraților noștri, să-i desmetecim și să-i aducem în calca adevărului. E de datoria noastră să ne îndreptăm glasul nostru, nu cătră Unguri cari și așa nu ne-ar înțelege, ci cătră acea putere care e în măsură să judece mai clar situația monarhiei. Trebuie să ne întoarcem cătră această putere și să zicem:

— *Dă-ne nouă libertatea desăvârșită, scoate-ne din gura fraților noștri, ca să poată trăi și ei. Nu-i omori pe ei prin chinarea noastră.*

Cercurile din Viena trebuie să înțeleagă acest adevăr. Acolo trebuie să-și dea seama toți factorii, astăzi mai mult ca ori și când, că Ungurii numai atunci sunt utili pentru monarhie când energiile lor se canalizează în internul lor, când puterea lor nu se folosește spre scopul imposibil al distrugerii noastre, cari suntem cu mult mai nezuțați, cu mult mai tineri și mai vâjnoși decât să pierim vr'odată. Altfel frații noștri se prăpădesc, se macină în luptă. Și nu are nimeni interesul acesta, nici noi și cu atât mai puțin monarhia.

MED. UNIV.

DR. CORNELIU DĂRĂMUȘ,
SPECIALIST ÎN BOALE DE FEMEI ȘI
SPECIALIST ÎN MORBURI DE DINȚI

ALBA-IULIA (PIAȚĂ).

ORDINEAZĂ: dela 8-10 pentru boale de femei. Dela 2-5 pentru morburii de dinți. —

Da 537-20

Cultul eroilor noștri.

— Articol din afară. —

Intuiția reală a cercetărilor moderne a descoperit în toate chestiunile omenirii locurile unde mâna isteasă mai poate drege, mai poate schimba spre asigurarea unei situațiuni mai avansate, ba a știut să dea chiar îndrumări decisive pentru a vărsa lumină și căldură nouă în unele instituțiuni cari stagnau, dacă nu cumva erau deja pe clinul decadentei.

Mentalitatea națională a timpului de față, mai tare acum ca oricând ne animează cu perspectivele unui viitor ideal atunci când ochii noștri încântați se opresc pe cărările indicate de cea mai reală intuiție a chestiunii noastre de credință.

Nu poate fi altă viață de neam, care să fie cultivat atâta loialitate sfântă față de eroii trecutului sau ca și cum ni se dă zi de zi puțința de-a vedea fenomene spontane la toate păturile poporului nostru. Imaginația a știut să învălue cu aureolă de lumină toate personalitățile mari cari în momente decisive au fost în front, ba au știut să persiste în acest loc cu cea mai supremă jertfă ce o poate da omul.

Ar fi natural ca în timpurile aceste de urcare instituțiunile noastre să fie acelea cari alimentează și sistematizează acest cult de primordială importanță. Prea bine e știut însă lucrul că mai bine cunoaștem istoria iudeilor — testamentul vechi așa cum e — decât istoria neamului nostru. Luptele dintre David și Saul sunt propuse cu toată însuflețirea catihetilor zecilor de mii de băieți cari caută în școlile populare împărțarea primelor raze de învățătură, câtă vreme martirii neamului nostru, întru apărarea creștinismului, nu află intrare în sala modestă a propagandei.

Noi n'avem un călindar ca alte neamuri în care să ni se aducă aminte că azi este aniversarea zilei când au sângerat atâția strămoși de ai noștri pentru apărarea sfântului lor ideal, atâția poate ni se spune din porțile altarului mormorât că suntem în ziua Domnului când serbăm ziua mucenicilor Izidor și Avramie (4 Febr.) a martirului Eupsichie (Aprilie 6), Amplie, Averchie, Mamant și toți ceilalți — toți străini de noi — până când de moartea martirică pentru creștinism a unui Brancovean, consacrat pentru o lume întreagă spre admirație și sfântenie, de-a întregul a fost dată uitării și dispariției.

În diminețile zilelor noi nu putem face o cruce pentru odihna lor.

Ba din contră știința cultului nostru pentru conștiința noastră națională a fost adesea lăgănit prin interpretarea strictă a cugetării orientale în forme absolut abstracte. Ni s'a dat ocaziunea să ascultăm predici de pe amvon din gură dignitărească, spunându-i-se unui popor numeros în sărbătoarea Anului-nou persecuțiunile Romanilor — strămoșii noștri — față de iudei, poporul ales al lui Dumnezeu, — strămoșii lipitorilor din satele noastre, — în rândul cărei cuvântări s'a insistat cu cea mai înversunată convingere că cea mai periculoasă rasă ce a existat vre-odată pe seama progresului omenesc o fost tocmai poporul roman.

Ei bine acestea ni s'au spus în ziua Anului nou când omul are predispoziția internă a-și readuna toate speranțele spre a începe cu intenție hotărâre o viață mai bună. Și când ne gândim că neamul nostru de-acolo își începe crezul său național, că suntem urmașii demni de un viitor mai bun ai nobilei ginte latine, putem să ne închipuim că astfel de predici distramă tocmai straturile cele mai viguroase ale conștiinței noastre naționale.

Reiese până la evidentă că pe lângă știința credințelor religioase se desvoaltă pe zi ce merge un cult puternic și înălțător: cultul eroilor noștri. În mijlocul curentelor de progres, acest cult pare a fi mai norocos din întreg complexul: el este al masselor. S'a născut acolo, a trăit sub vâl până azi, iar acum e pe cale a prinde aripi și a bate la ușă din casă în casă.

Câtă vreme evlavlia creștinească a știut să primească cu abdicăție orice lovitură a forțelor mai superioare, doctrina nouă învață pe individ a simți pe Dumnezeu în pieptul fiecăruia, a avea energia multiplicată în orice lucrare, credința fermă, puterea înzecită și ipniceperea esențial ameliorată. Pe lângă omul cu capul plecat, cu mâinile împreunate evlavios peste coșul pieptului, văd omul modern cu ochii scăldați în putere, o frunte lată în jurul dânsului o serie de creațiuni ale puterii sale incumbante. (Deviza celui dintâi: „Așa a fost să fie” celui de-a doilea: „Așa vreau să fie”). În locul pesimizmului o cunoaștere a realității, în locul doctrinei de a suferi, o doctrină a lucrării.

Acest cult își are deja sfinții săi consacrați spre a servi ca exemple adorate. Ei sunt parte trecuți pe iconostasul sfânt al celor cari li urmează sau încă sunt învăluiți pe nedrept în frunzele îngălbinite ale fiilor de însemnări istorice.

Șirul lor este deschis în ambele direcțiuni: începutul lor se pierde în ceața vremurilor de mult trecute iar rândul stă deschis pentru aceia cari prin faptele lor mărețe vor fi încă consacrați a intra în acest șir de martiri și eroi ai acestui neam.

În acest cult nu o să avem pe sfinții din Capadochia și din celelalte localități ale Palestinei, ci ne vom închina faptelor lui Ștefan Vodă, cel Sfânt și Tare, ridicătorului de biserică, martirului Brancoveanu și tuturor aceluia cari au știut să trăiască pentru cel mai scump ideal ce îl are omul pe acest pământ.

Avem și acum înaintea noastră imaginea prezentului pe cum și pe cea a viitorului. Privim în jurul nostru și vedem popoare cari cu pregătiri mai puțin și cu capacități mai minore ajung în situații de dominațiune. Totodată ni se dă să vedem că, deși această situație abea acum începe a se clătina, totuși ea se susține încă. Pe calea noastră dreaptă ne-a urmărit imaginea curată a antemergătorilor noștri, luminându-ne cu belșug tot pasul făcut. Ceasul se apropie când cel mai înzestrat și mai capabil va lua-o înainte.

În aceste zile marcante nici pe un moment nu ne-ar putea părăsi credința că tocmai memoria splendidă a eroilor noștri a fost platforma pe care s'au ridicat conturile grandioase-

lor noastre nădejdi. Și pe cum acest fapt se remarcă pe sine însuși în chip atât de strălucit, reiasă că continuitatea acestui cult înălțător și confesiune sistematizată va avea cele mai frumoase rezultate pentru viitorul în general luat al neamului nostru.

Avem indicii a crede că renașterea noastră este aproape de porțile glorioasei intrări. La această intrare au fost legitimate toate acelea neamuri cari și-au venit în sine, s'au coborât în cugetarea lor proprie, germină, și au improspătat memoria marilor bărbați din trecut.

În această firmă credință trăim și așteptând zilele mari strigăm tuturor. Reveniți frați la cultul eroilor noștri!

Rusia și Dardanelele.

București, 29 Noembrie.

De mult Rusia urmărește un plan și pare că ora realizării lui este socotită ziua de astăzi pentru diplomația rusească, când prin unirea tuturor creștinilor din peninsula balcanică, s'a dat lovitură hotărâtoare Turciei.

Încă depe timpul când rușii nici nu ajunsese să stăpânească malurile nordice și răsăritene ale Mării-Negre se plâneau de neajunsurile ce le suferea din cauză că porțile Dardanelor se aflau în mâna turcilor. Când Rusia a putut să ocupe o porțiune din Marea-Neagră și apoi din ce în ce să cuprindă tot mai mult din malurile mării, fără îndoială că nu se simțea bine și avea mereu impresia că e închisă într'un lac. De aceea ținta principală a diplomației rusești a fost ca să se apropie din ce în ce mai mult de puțința de a deschide Dardanelele. Pentru aceasta s'a luptat Ecaterina II și a tratat direct cu turcii, fără nici un rezultat însă. Pentru aceasta s'au dus războaiele de cătră Alexandru I, Nicolae I. și Alexandru II., fără a mai ține seamă de încercarea lui Petru cel Mare de a spulbera pe turci, care totuși s'a mulțumit numai cu inserarea dorinței sale în cunoscutul testament politic.

Și dragostea cea mare a Rusiei pentru popoarele balcanice, precum și sângele vărsat pentru „desrobirea” lor a urmărit tot alungarea turcilor dela Dardanele, sau cel puțin decretarea navigațiunii libere prin trecătorile dintre Marea-Neagră și Marea-Egee. Lucrul acesta îl cunosc și rușii, dar își ascund intențiunile adevărate spunând că toate luptele pentru liberarea creștinilor nu erau decât o fericită coincidență între interesele religioase și naționale ale creștinilor din Balcani și cu cele economice ale Rusiei. Dacă de atâta vreme atenția rușilor a fost îndreptată asupra Dardanelor, cu atât mai mult Rusia n'a renunțat acum să-și implinască visul de aur.

Toată presa rusească, întreaga opinie publică, toată diplomația rusească îndeamnă ca Rusia să ceară deschiderea Dardanelor acum, căci dacă le-ar cere mai târziu, ar fi momentul propice scăpat pentru totdeauna. Și ca să ajungă la aceasta, majoritatea rușilor crede că nu este nevoie de război, că mulțumită succesorilor alianței balcanice se poate face și pe cale pașnică. Dar pentru aceasta zice ziarul „Odeschia Listoc”, trebuie ca Rusia să se arate în orice moment că e gata să se războiască, trebuie să amenințe că e hotărâtă să lupte pentru apărarea intereselor sale, să nu se arate de loc doritoare pentru menținerea păcii, căci în cazul acesta i se va afla slăbiciunea și nu i se vor satisfăce cererile.

Bine înțeles, nu putem anticipa și să spunem

Turnătorie de fer și fabrică de mașini societ. pe acții în

Oradea-Mare (Nagyvárad) Össi-ter.

Fabrică de mașini agricole, de pluguri și de șinuri pentru căi ferate înguste; construcții de fer, lucrări de comunicație, atelier pentru reparaturi, birou tehnic. (S 91-22) TELEFON n-rul 340

ca Rusia nu va obține lătra trecere prin Dardanele. Dar putem să spunem că părerea ziarului rusesc e prea copilăroasă, ca să credem că prin strigăte de alarmă se va putea ascunde nepregătirea războinică a Rusiei. Toată lumea

își dă seama că Imperiul moscovit e un colos, dar că este puțin organizat și pregătit pentru un pas mare ca acela ce ar trebui să-l facă, dacă ar vrea să deschidă porțile Mării-Negre cu forța.

S-a.

Situația internațională.

Programul conferinței ambasadurilor. — Pretențiile monarhiei. — Serbia nu cedează. — Pasul energic al Austro-Ungariei. — Marele duce rus Nicolae Mihailovici la București. — Rusia oferă României Ardealul și Bucovina? — Drepturile României asupra Silistrei. — Chestia aromânilor. — Cazul Prohasca. — Audiențe importante la monarhul austro-ungar. — Danef la Viena. — Tripla alianță va ocupa Durazzo și Valona.

Arad, 11 Decembrie.

Atât la Berlin, cât și Paris se leagă mari speranțe de conferința ambasadurilor care va avea loc la Londra. Guvernele și cercurile acestor state speră, adică, că această conferință va nivela toate divergențele, iar mai cu seamă se crede, că Serbia, văzându-se izolată de către Rusia va fi silită să cedeze pretențiilor monarhiei austro-ungare. Ar și fi foarte consult ca Serbia să dovedească o atitudine mai modestă, deoarece în războiul actual armata ei a dovedit în Albania și Macedonia o atitudine, care nu conglăsuște deloc cu obiceiurile de război ale națiunilor civilizate. Peste tot locul hoardele vestitului general Iancovici au săvârșit cruzimile cele mai îngrozitoare. Aceste bestii desbrăcate de orice simț omenesc au săvârșit acte atât de sângeroase asupra albanezilor și macedo-românilor, încât s'au îngrozit chiar și cercurile guvernamentale din Belgrad. După toate acestea Serbia nu mai poate avea pretențiunea să infesteze Europa cu pretențiunile ei exagerate, deoarece ea nu merită să aibă nici teritoriile contra alipirii cărora monarhia nu are nimic de excepționat.

Conflictul aust-o-sărb.

Monarhia a trimis o notă energică Serbiei.

Praga. — Ziarul „Boemia” primește din Viena știrea următoare: Ugron, ambasadorul austro-ungar din Belgrad, a primit ordin să prezinte, fără întârziere, guvernului sârbesc o notă în ce mod vrea guvernul sârbesc a-și aduce în concordanță politica lui cu atitudinea monarhiei austro-ungare. Această notă nu are caracterul de ultimatum. În cercurile diplomatice inițiate se afirmă cu siguranță, că Rusia va rămâne neutrală. E foarte probabil deci că Serbia rămasă izolată, va ceda dorințelor Austro-Ungariei.

Serbia nu cedează.

Viena. — În situația diplomatică n'a obvenit nici o schimbare. S'au răspândit știri despre o schimbare oarecare în opinia publică sârbească, faptele de până acuma desminte însă această presupunere.

Pașici a părăsit Belgradul.

Belgrad. — Ieri primul ministru Pașici a părăsit Belgradul, plecând în interiorul țării.

Atitudinea lui Hartwig.

Petersburg. — „Novoje Vremja” desmintește știrea, că ambasadorul rus Hartwig ar sprijini rezolvirea pe cale pacifică a conflictului austro-sărb. Dimpotrivă, Hartwig în modul cel mai hotărât a declarat politicianilor sârbi, că dânsul aprobă punctul lor de vedere, deoarece dânsul consideră ca foarte natural pretențiunea Serbiei referitoare la un port în Adriatică. În situația actuală Hartwig are un rol de importanță colosală și tot numai al lui este meritul că Rusia câștigă tot mai mare autoritate în Serbia.

Pretențiunile Austro-Ungariei.

Londra. — Dillon face cunoscută în „Daily Telegraph” atitudinea, care o va lua Austro-Ungaria la conferința ambasadurilor. Aceasta ar fi următoarea: 1. Austro-Ungaria nici decum nu va intra în tratative ca o parte a termenului adriatic să fie cedată statelor balcanice. Chiar și guvernul sârbesc, contrar partidului militar sârbesc, e înclinat a recunoaște principiul integrității și autonomiei Albaniei. Austro-Ungaria nu va permite nici aceea, ca asupra acestei chestii să se poarte tratative, ci s'ar invoie eventual mai mult la purtarea de tratative asupra hotarelor Albaniei cu excepția terenului maritim. Monarhia pretinde ca Sârbia să declare, că va respecta hotarele Albaniei. 2. Austro-Ungaria pretinde ca interesele ce le are la căile ferate orientale să fie respectate. Deoarece în urma ocupării teritoriilor turcești se va modifica administrația căilor ferate depe aceste teritorii, iar noii posesori vor trebui la tot cazul să garanteze liniștea circulației, sau vor trebui să cumpere căile ferate. Statele balcanice își vor prezenta proiectele lor acceptabile conferinței ambasadurilor. 3. Austro-Ungaria cere revizuirea tratatului comercial cu Serbia și Bulgaria, dar să se țină seamă de faptul, că unele teritorii ale Turciei actuale erau piețele comerțului austro-ungar.

Programul conferinței.

Berlin. — Lui „Tagblatt” i se anunță din Petersburg, că în ședințele conferinței ambasadurilor de la Londra se vor desbata numai chestii cari ating interesele marilor Puteri, și anume:

1. Portul și coridorul sârbesc.
2. Chestia Albaniei, mai cu seamă stabilirea granițelor Albaniei.
3. Chestia insulelor Egeice ocupate de către greci și italieni.
4. Viitorul Cretei, datoria de stat a Turciei și chestia monopolului căilor ferate în teritoriile cucerite.
5. Soarta Salonicului, în cazul unei neînțelegeri între Grecia și Bulgaria.

Hotărârile conferinței, firește, nu vor fi obligatoare pentru marile Puteri, ele vor limpezi însă situația internațională și totodată vor da prilej guvernelor europene pentru înțelegeri definitive.

Marele duce Nicolae Mihailovici în București.

București. — Dimpună cu suita sa, marele duce rus Nicolae Mihailovici a sosit azi, Marți, la București, aducând regelui Carol solia țarului Nicolae. La gară distinsul oaspe a fost așteptat de M. Sa regele Carol, AA. LL. RR. principele moștenitor Ferdinand și principele Carol, de întregul cabinet, de mitropolitul, de șeful statului major, de comandantul garnizoanei București și de personalul legățiunii rusești din capitală. După inspecționarea companiei de onoare, regele și marele duce, urmăriți de ovațiile unui imens public au mânăat la palatul regal, unde i s'a rezervat marelui duce o aripă întreagă a clădirii. În cursul zilei marele duce a făcut vizitele de rigoare și s'a plimbat cu trăsura de gală a curții prin oraș.

Rusia oferă României Ardealul și Bucovina.

Viena. — „Die Zeit” publică un articol al unui locot.-feldmareșal austriac care, deși cuprinde multe lucruri neîntemeiate e caracteristic pentru actuala situație politică internațională.

„Cercul svonuri — spune articolul — că Rusia vrea să despărță România de tripla alianță oferindu-i în schimb Ardealul și Bucovina. De altă parte România speră să primească dela Austro-Ungaria cadrilaterul bulgar. Aceasta s'ar putea foarte ușor. Austro-Ungaria ar trebui să intre în Serbia cu 80—100 mii de oameni, iar România cu 100—130 mii de oameni în Bulgaria. Monarhia ar face în scurtă vreme ordine în Serbia și ar asigura neatârarea Albaniei, iar România ar putea lua din Bulgaria cât i-ar convingea de ocazie, și întărind linia Ceatalgea și Adrianopol, ar rămânea și de aici înainte un important factor pentru Europa. Rusia face găgăgie pentru că nădăduiește sprijinul Franței. Intrând însă Germanii în Franța, Rusia s'ar retrage imediat și astfel Europa ar avea liniște. Aceste măsuri trebuiau luate acum câteva săptămâni, dar nici astăzi nu e târziu.

Viena. — „Neue Freie Presse” comentând vizita marelui duce Nicolae în România, spune că aceasta e o încercare fătășe de a abate România din tripla alianță.

Drepturile României asupra Silistrei.

Paris. — Marele ziar parisian „Le Temps” publică următorul articol relativ la drepturile României asupra Silistrei:

„E din ce în ce mai probabil că atunci când se va face împărțea balcanică, România se va mulțumi să ceară o rectificare a frontierei Dobrogei. Această rectificare nu i-a fost sugerată de recente evenimente; ea e încă de pe vremea când s'a făcut anexarea fostei provincii turcești la tânărul regat dunărean. Au susținut-o în congresul din Berlin d. Waddington, din partea Franței și contele Corti, din partea Italiei, cari au cerut ca Mangalia și Silistra să facă parte din teritoriul Dobrogei. Puterile acordară Mangalia, dar din condescendență pentru Rusia, dădură Silistra Bulgariei. Regele României scrie în această privință tatălui său, prințul Carol Antoniu de Hohenzollern: „Dobândirea întregii Silistrei, care e cheia Dobrogei, ar fi o trebuință pentru noi și ni s'ar fi dat și această cetate, dacă nu ne-am fi certat cu Rusia”. (Din cauza retrocedării forțate a Basarabiei române imperiului vecin).

Hotărârea congresului din Berlin a dat naștere la nenumărate dificultăți. S'au produs zănice conflicte de frontieră între Bulgaria abia înăptuită și România, dovedindu-se astfel că de arbitrară e linia de demarcație; pe de altă parte, posesiunea Arab-Tabiei, fort deslăpșit de Silistra, a dat loc unui grav diferend între Rusia și România. România socotindu-se în drept să ocupe acest loc, a trimis o garnizoană și nu s'a mișcat de acolo. N'a primit să plece decât în urma unui ultimatum al Rusiei, care a rechemat pe reprezentantul ei din București și a trimis trupe spre Arab-Tabia.

Doă comisiuni dădură dreptate României, rind pe rind, împotriva punctului de vedere al Rusiei, care în cele din urmă, renunță la dânsul, grație intervenției Austriei, susținută de Germania, care, după ce obținuse răscumpărarea căilor ferate românești, contenise cu presiunile sale asupra României. România capătă deci, Arab-Tabia și nu mai avea nevoie să arunce un nod peste Dunăre, în regiunea Silistra, fapt care dăduse cea mai mare importanță acestei afaceri. Totuși, Bulgaria păstra restul din împrejurimile Silistrei, care la început se dăduse României, din cauza culturilor de zarzavat, pe cari le au locuitorii din acest oraș. Aceasta s'a numit atunci „chestia grădinilor de zarzavat”. Adevăratul motiv însă ar fi fost că pe această bucată de teren se află fortul Medgidia-Tabia, care domină cu 15 meri fortul Arab-Tabia.

Se vede cu câte tratative laborioase a fost determinată, de bine de rău, frontiera Dobrogei și a Bulgariei și câte compromisuri s'au făcut.

Dacă România a luptat cu ultima energie ca să capete o linie de apărare mai bună atunci când Dobrogea nu era decât un ținut sălbatic

și aproape necunoscut, se înțelege că ea va căuta, să se folosească de împrejurări ca s'o îmbunătățească acum când Dobrogea a devenit o provincie înfloritoare și când acolo au fost înghițite milioane în lucrări (pod peste Dunăre, port, silozuri pentru cereale, rezervoarii de petrol), cari, în felul lor, sunt dintre cele mai importante”.

Chestia Aromânilor.

Paris. — Grandioasa protestare națională din București împotriva atrocităților comise de Grecii în Macedonia asupra Aromânilor a avut ecou în toată presa străină.

„Le Temps” publică principalul pasagiu al motiunii adoptate la meetingul dela Eforie, însoțind-o de aprecierile cari se fac la Atena și cari susțin că e fără temei învinuirea că Grecii se dedau la sălbătăcii împotriva Aromânilor.

În altă parte „Le Temps” face următorul comentariu:

„Se constată din partea României o agitație destul de neștentată în favoarea Cuțovlahilor din Macedonia. Această deșteptare naționalistă poate că prezice o politică mai activă a României, dacă cumva, față cu o alianță balcanică compromisă, ea s'ar crede interesată să nu ia în seamă avantajele pe cari le-ar avea de pe urma unei înțelegeri cu această alianță și n'ar avea să-și aducă aminte decât de obligațiunile cari o leagă de Austria și de tripla alianță”.

„Le Temps” socoate în adevăr compromisă alianța balcanică și în articolul său de fond cercetează cauzele cari au putut produce ruptura dintre Grecia și ceilalți aliați. Unul din motivele presupuse de marele ziar parizian este că Bulgaria e nevoită să cedeze amenințărilor României, căreia i s'ar fi reamintit de către generalul de Hötendorf angajamentele militare cari o leagă de tripla alianță.

Acest motiv e invocate numai ca o bănuială fără să fie considerat ca un fapt pozitiv.

În preajma unei lupte navale.

Constantinopol. — Flota turcească din Marea Neagră a primit ordin să plece în Marea Egeică. Crucişătoarele cari ancorau la Maidos au fost trimise la Smirna. Se așteaptă o luptă navală.

*

Constantinopol. — Trupele grecești cari pleaseră cu flota spre Gallipoli au ocupat fortul Sedulbar dela mare, au arborate drapelul grecesc apoi au început să bombardeze și celelalte forturi interne. Trupele grecești se află la o oră depărtare dela Gallipoli.

Afacerea consulului Prohászka.

Budapesta. — Ziarul guvernamental „Budapesti Napló” publică în numărul său de mâine un lung raport despre cazul consulului Prohászka și după știri primite din izvor sigur afirmă că toate svonorile despre castrarea consulului sunt neadevărate, deoarece — spune numitul ziar — dacă s'ar confirma aceste svonuri monarhia austro-ungară de bună seamă făcea din aceasta caz de război. E adevărat că Sârbii și Grecii au adus grave jigniri dreptului ginților, pentru cari Serbia va trebui să dea satisfacția cuvenită.

Audiențe importante la monarhul austro-ungar.

Viena. — Azi dimineață între orele 10—11 Maj. Sa monarhul a primit în audiență la Schönbrunn pe A. S. arhiducele moștenitor *Francisc Ferdinand*, pe ministrul de externe cont. *Berchtold* și pe ministrii *Bilinski*, *Zaleski* și *Georgi*. În cercurile politice se atribuie o mare importanță acestor audiențe.

Daneff în Viena.

Viena. — Aici se așteaptă venirea lui Daneff, președintele sobraniei bulgare, care în timpul cât va petrece în Viena va avea convorbiri cu ministrul de externe cont. *Berchtold*. De aici Daneff va merge la Berlin, Paris și Londra.

Tripla alianță va ocupa Durazzo și Valona.

Neapol. — Un ziar italian de aici primește din Roma știrea, că în timpul cel mai apropiat trupele triplei alianțe vor ocupa Durazzo și Valona. O divizie a flotei italiene a primit ordinul să însotească vasele de transport.

Anglia împotriva Serbiei.

Viena. — Lui „Politische Korrespondenz” i se anunță din Londra: Guvernul englez urmărește cu simpatie atitudinea demnă și preventoare a Austro-Ungariei și nici decum nu e aplicat a sprijini aspirațiile neîndreptățite ale Serbiei. Guvernul englez își va manifesta punctul său de vedere și la conferința ambasadurilor, dela care se așteaptă un rezultat favorabil.

Ziare confiscate.

Praga. — La ordinul procurorului, poliția a confiscat numerele de azi ale ziarelor „Prager Tagblatt”, „Union” și „Cias” cari publicaseră știri despre mișcările de concentrare ale armatei și ale flotei monarhiei.

Durazzo.

Istoricul portului râvnit de sârbi. —

Durazzo, în limbă albaneză Durezi este cel mai de seamă oraș al acestei provincii pe coasta mării Adriatice, plin de amintiri glorioase din trecut. Durazzo a fost întemeiat o jumătate mileniu înainte de Christos de către Phalios, un Corințean, în țara Taulantierilor ilirici și fu numit Epidamnos. Korkyra, insula Corfu de azi și orașul ei matern Corint au dus pentru Epidamnos în anul 431 a. Chr. un înverșunat război naval, din care, în urma amestecului altor orașe grecești luă naștere războiul peloponez. Războiul dintre Korkyra și Corint pentru Epidamnos se termină prin lupta navală de lângă insulele Sybota, după care ambele părți se lăudaseră cu victoria. Corințienii, pentru că capturaseră la începutul luptei câteva vase dușmane, iar korkyrienii, pentru că în urma ajutorului primit din partea flotei atheniene siliară pe corințieni să se retragă. De fapt ambii ridicară mărețe monumente în amintirea victoriei. Corințienii pe coasta thesprotică și korkyrienii pe insula Sybota, unde s'au mai găsit în evul mediu rămășițele acestui monument. Când Illyria și cu ea Epidamnos trecură sub dominația romanilor, aceștia o numiră Dyrrhahium, o fortificare și o ridicară la rangul celui mai însemnat port din noua provincie Illyria Praevalitană.

*

Pompei strămută aci Senatul roman și câștigă aci două strălucite victorii asupra lui Cesar. După împărțirea imperiului Roman în cel de apus și cel de răsărit, Dyrrhahium împreună cu provincia Illyria fu alipit celui din urmă și ajunse către sfârșitul veacului al patrulea sub dominațiunea bizantină le cea mai înfloritoare situație deoarece nu numai că devenise capitala eparhiei Noului Epir ci fu recunoscută chiar de capitala părții apusene a noului imperiu, fiind legată prin Theosalonike (Salonicul de azi), prin renumita „Via Egnatia” o prelungire a „viei Apia”, cu metropola de pe Bosfor. Pe la anul 500 d. Chr. Theodorich cel Mare, regele ostrogotilor întinse regatul său din Italia și peste Adriatică, cucerind provincia Illyria Fiica sa, frumoasa Amalasantha urmându-i pe tron își ridică aci, pe coasta mării o mărețată reședință. În timpul acela apare pentru prima dată numele Durazzo. D'aci conduse ea pentru fiul ei minor Athalarich, timp de opt ani destinele goților, până când în anul 534 după moartea lui Athalarich, goții nemai voind să fie stăpâniți de o femeie, ea fuse silită să-și caute un soț.

Alegerea ei căzu asupra lui Theodohat un văr al ei care voind să fie singur stăpânitor, căută să se scape de ea, lucru ce-i reuși chiar în același an, trimițând, într'o călătorie pe care ea o întreprinse în Italia, ucigași în urma ei, cari în momentul când regina se scălda în lacul Bolsena o sugrumară. Pe unica insulă Martana din acel lac se ridică și azi încă o bisericuță

mică, pe locul unde marea regină a Goților își dete obștescul sfârșit. După dominațiunea Goților, Durazzo recăzu în mâinile Byzantinilor, cari o menținură cu mare succes contra asalturilor înverșunate din partea Bulgarilor. După retragerea Bulgarilor, împăratul byzantin Mihail Dukas ridică Durazzo la rangul unui ducat, numind pe Nikifor Bryenios domnitor al noului ducat, care însă n'a durat decât câteva decenii. Ducele Robert de Napulia, cunoscut sub numele de Guiscard (Istetul), renumitul comandant al normanilor, puse sfârșit acestui ducat, distrugând în apropierea orașului armatele împăratului Alessio I, în anul 1081. Trei ani în urmă muri eroul norman (nu în Kassopi, cum din eroare o spun unii cronicari și istorici, ci în Phiskardo, la capul nord al insulei Cephalonia din marea Ionică), când byzantinii luară din nou în stăpânire Durazzo, fără ca Bohemund, fiul lui Robert să-l poată recuceri. Tocmai 100 de ani rămase Durazzo sub stăpânire byzantină, trecând la 1185 sub domnia lui Wilhelm, rege al Siciliei. După aceea trecu pe rând sub dominațiunea Venetiei, epirotilor, a lui Filip din Tarent și sub casele de Navara și Anjou, până la anul 1502 când fu cucerită de Turci sub a căror sceptru se mai află și azi.

De timpurile fericite și strălucite, când se ridică Durazzo falnica reședință a reginei goților, înconjurată de strălucite palate ale cuntezanilor, de mărețele palate ridicate de venetieni unde se succedau diferitele curți ducale cari stăpâniră Durazzo, de timpurile când în fața portului manevrau mărețe flote de război, azi nu se mai vede nimic. Un zid dărăpănat înconjoară încă orașul și din renumita citadelă din vremea byzantinilor nu au mai rămas decât niște ruine în umbra falnicelor cipresse și un pod putrezit trece peste laguna mlăștinoasă care înconjoară promontoriul, pe care se ridică Durazzo, prefăcându-l în insulă. Acum câțiva ani încă erau înșirate pe cheu de-a lungul digului tunurile turcești, cari în urmă au fost montate în fortul zidit. Zidurile clădirilor mărturisesc sistemul de nepăsare și de lăsare în voia soartei a întregii regiuni de către guvernul turcesc oriental.

În dosul fortului se întinde cel mai populat cartier, Varoșul, cartierul comerțului unde locuiesc ca la 1000 albanezi creștini ortodocși și catolici. Exportul portului Durazzo, care este deservit de o linie de navigație austriacă și una italiană, care îl leagă prima cu Triest a doua cu Levant; este destul de mare urcându-se anual la cifra de două milioane lei. Articolele cele mai însemnate ce se exportă sunt: lână, cereale, piei de miei, stejar, lăptoare, unt-de-lemn și tutun. Episcopul din Durazzo nu-și are reședința în cuprinsul orașului, ci la Delbenești, iar episcopatul său cuprinde 23 parohii cu 47 biserici și o mănăstire a franciscanilor. Mândria de odinioară a orașului Durazzo, portul său vast, din cauză că Turcii n'au făcut nimic pentru menținerea sa în stare bună, s'a înămolit și inspirat în parte, însă printr'o îngrijire rațională ar putea fi ușor readus în starea bună de altădată. Prin poziția sa favorabilă, dominat fiind de orașul Durazzo situat pe un deal ce se întinde până la capul Laghi, acest port ar putea deveni un port de război excelent.

În spatele orașului se înalță șiruri de munți cu drumuri nepracticabile cari la Dajați ajung la 1540 m.; deasemenea în partea de sud-est șirul de munți, numit Malj Grabe, care se întind până la Elbassan, formează o întăritură puternică. Un atac din Alessio ar fi aproape imposibil din cauza șesurilor mlăștinoase formate de râurile Mat, Ismi și Arzen; deasemenea regiunile băltoase din Kadarsta, de lângă lacul Ter-

buif și de lângă râul Șcumbi ar periclita reușita unui atac. Istoria însă-și a dovedit că un atac din năuntru uscatului n'a fost niciodată periculos și că Durazzo n'a fost răzbit decât dinspre mare și de flote puternice.

INFORMAȚIUNI

Arad, 11 Decembrie 1912

O porcărie ungurească. Din Budapesta primim știrea revoltătoare că poliția ungurească a oprit adunarea studențimei române de aci convocată pentru a protesta în contra atrocităților săvârșite de către armatele statelor balcanice aliate împotriva fraților noștri macedo-români și a albanezilor. Poliția — ne spune corespondentul nostru — a oprit această adunare pe motivul, că în actuala situație politică încordată nu se pot debata chestii delicate de politică externă.

Auziți voi, popoare culte, și vă minunați: cruzimile comise asupra unor creștini nearmați și pacinici și cari își apără căsuța numai după părerea ungușorilor sunt chestii delicate de politică externă!!!

Vom reveni asupra acestui caz ne mai po-

Aniversarea centenară a nașterii lui Iacob Mureșianu. Ieri, în 28 Noemvrie st. vechiu s'au împlinit o sută de ani dela nașterea lui Iacob Mureșan, vestitul dascăl de odinioară și reintemeietor al „Gazetei Transilvaniei”. El a făcut parte din frumoasa pleiadă a oamenilor noștri mari, cari au construit cele dintâi drumuri de înaintare culturală pe seama neamului românesc din Ardeal. Vreme de aproape treizeci de ani a condus „Gazeta Transilvaniei” cu o înțelegere superioară a exigențelor naționale românești din acele vremuri. Viața lui constituie un capitol de frumusețe în istoria luptelor noastre și urmașii își vor reaminti întotdeauna cu recunoștință meritele lui. „Gazeta Transilvaniei” a scos cu acest prilej un număr festiv, aducând în fruntea paginii prime figura regretatului director de odinioară și închinându-i mai multe articole de apreciere elogiioasă.

La fondul ziaristilor. Cu ocazia petrecerii sociale din Reșița montană aranjate de „Masa socială pentru înbrăcarea copiilor orfani”, s'a obținut un venit curat de 23 cor. în favorul acestei instituții, și s'a dăruit fondului ziaristilor 10 cor. În numele comitetului aranjator: Ion Jian Bena. — Sincere mulțumiri donatorilor!

Românii din Turnu-Severin împotriva grecilor. Ni se scrie: Duminecă în 25 Nov. a avut loc în „sala Apollo” de aici, o mare întrunire în care s'a vorbit despre evenimentele din Balcani și s'a protestat contra atrocităților grecești față de frații noștri macedoneni.

Au luat cuvântul d.ii prof. Popa Muntean, Onorescu, adv. Magnus Baleanu și românul macedonean M. Hatu profesor.

De aici cei adunați în sală, împreună cu cei ce așteptau pe străzi, — în frunte cu steagurile diferitelor societăți, au plecat spre parc, lângă statuia împăratului Traian. Aici deja aștepta o imensă mulțime de studenți dela institutele de învățământ de aici. Corul liceului a intonat: „Pe al nostru steag” și „Desteaptă-te Române.”

A vorbit d. II. Isvoranul șeful partidului liberal din localitate. Vorbește despre originea noastră și schițând puțin face istoricul neamului românesc. Documentează apoi că Bulgarii ne sunt datori cu recunoștință. Sfârșește adresându-se către studenți cam astfel: „Voi, azi stu-

denți mâne veți fi apărătorii patriei, în mâna în care azi țineți cartea mâne veți ținea arma sărind spre a vă apăra țeara.”

După aceasta adunarea inflăcărată se înprăștie.

Scara a avut loc concertul societății muzicale „Doina”, unde le-a fost dat ascultătorilor să aziste la tot ce se poate mai frumos.

Program bine ales, bucăți bine executate, printre cari e de remarcat „Mama lui Stefan cel mare” după Dima. Toate acestea mulțumită neobositului profesor de muzică-conducător al „Doinei” d. Paulian, care de 15 ani conduce cu o agerime și râvnă extraordinară aceasta societate muzicală. Aplauze frenetice a cules d. student Acher, a executat în violină „Cântecul ciocârliei.”

Rectificare. „Notele adause la textul studiului „O încercare de reunire” fiind numerotate greșit și așezate la loc nepotrivit, sunt a se îndrepta astfel:

În nr. 256 pag. 1 coloana a 2-a în locul notei de sub nr. 1 trebuie cetită nota de sub nr. 4. În locul notei 2-a trebuie cetită nota 5. În coloana 3-a nota 3-a trebuie cetită în locul notei 1., în locul notei 4, e a se ceti nota 2-a. În pagina 2-a coloana 1 nota 5 e a se ceti în locul notei 3. În nr. 257 pag. 1 coloana 2-a în locul notei 1 e a se ceti nota 2., în locul notei a 2-a e a se ceti nota nr. 3 pag. 1. În pag. 3, coloana a 3-a în locul notei 3 e a se ceti nota 1, pag. 1.

Caragiale despre mulțime. Răsfoind prima serie a „Moștului Român” care a apărut acum douăzeci de ani sub direcțiunea lui Caragiale, am găsit între altele și următoarea „Statistică” în care defunctul încearcă să facă psihologia mulțimii:

„De curând s'a publicat, sub auspiciile biuroului central statistic din Statele-Unite nord-americe, o notiță statistică foarte curioasă și plină de învățăminte. Se știe că statistica este o știință care luminează științele sociale, și se mai știe cât sunt de elocvente cifrele.

Iată ce ne spune ilustrul statistic Bob Schmecker, în notița de care vorbim:

„Am calculat, după îndelungate experiențe și notițe personale, — eu, în interesul științei, iau parte la toate turburările de stradă — și am ajuns a stabili următoarele. La orice revoluție sau turburare, la parte același public care ia parte la lumină, la paradă sau foc, și adică: bărbați, femei și copii de ambele sexuri.”

Calculați pe vârstă me dă la 1000: Majori 515, minori 485. Calculați pe anii vârștii: purtați în brațe sau mai mici de 7 ani 135, dela 7 la 10 ani 200, dela 10 la 21 ani 150, dela 21 la 45 ani 350, dela 45 la 75 ani 150, dela 75 la 85 ani 14, dela 85 la 100 ani 1. Calculați pe motivele care-i mână în învălmășeală: din curiozitate artistică 50, din curiozitate critică 15, din curiozitate pură 230, din instincte 450, din convingerea altora 250, din convingerea proprie 5. După starea de conștiință: pot răspunde ce au dat parte la mișcare 250, nu pot răspunde 750. Dintre cei 250 dintâiu: pot răspunde: în mod fantazist 120, în mod naiv 125.5, în mod plauzibil 0.5. Din capetele calculate pe 100 sunt: nevinovate 75, vinovate inconștient 24, vinovate conștient 1. În privința rezultatelor unei mișcări populare, calculat pe un milion de sufete, avem: câți folosesc direct 100, câți folosesc indirect 100. Restul până la un milion păgubesc”. În adevăr statistica e plină de învățăminte!”

Desvoltarea economică a Statelor Unite. Cifrele de mai jos arată cu cât s'au mărit veniturile Statelor Unite dela 1895—1911, adecă imp de 16 ani.

Venitele publice ordinare sau mărit în decurs de 16 ani, cu 2.017 milioane frs. Datoriile publice ordinare s'au mărit, în decurs de 16 ani, cu 1.550 milioane frs. Importurile s'au mărit, în decurs de 16 ani cu 4.136 milioane frs. Exporturile s'au mărit în decurs de 16 ani cu 6.457 milioane frs. Sumele compensate în Clearing-Houses s'au mărit, în decurs de 16 ani cu 563.671 milioane frs. Veniturile brute ale drumului de fer s'au mărit, în decurs de 16 ani, cu 8.839 milioane frs. Lungimea drumului de fer s'a mărit,

în decurs de 16 ani, cu 105.171 mil. kilom. Producțiunea grâului s'a mărit, în decurs de 16 ani, cu 56.061 mii hect. Producțiunea porumbului s'a mărit, în decurs de 16 ani cu 138.250 mii hect. Producțiunea bumbacului s'a mărit, în decurs de 16 ani, cu 8.890 mii hect. Producțiunea lui lei, a fierului și a arâmii s'a mărit, în decurs de 16 ani cu 325.069 mii tone. Producțiunea petrolului s'a mărit, în decurs de 16 ani, cu 249.000 mii hect.

Congresul internațional al drumurilor de fier. În 1915 se va ține, la Berlin o nouă întrunire a congresului internațional al drumurilor de fier; congresul va cuprinde, ca de obicei, 5 secțiuni: 1. Drumuri și lucrări; 2. Tracțiuni și material; 3. Exploatare; 4. Dispozițiuni privitoare la buna ordine a serviciilor și 5. Drumurile de fier economice.

Subiectele, cari se vor trata în prima secțiune, sunt următoarele: fixarea terasamentului, întreținerea și supravegherea căilor, oțeluri speciale și betonul armat.

Tren nou în comitatul Caraș-Severin. Comunele cercurilor învecinate din comitatul Caraș-Severin și Timiș contemplează să lege calea ferată Lugoj-Reșița cu stațiunea Libling. În această chestiune a avut loc nu de mult o consfățuire a reprezentanților cercurilor interesate în Timișoara. Noua linie ferată ar pleca din Libling și ar merge cu atingerea Șipeșului la Vegvar, iar de aici peste Cadar, Duboz, Izgar, Iersăg și Valeapai și îndărătul comunei Dulau s'ar împreună cu linia Lugoj-Reșița. Lungimea acestei linii ar fi 45 klm.

Fumătorii nu se îmbolnăvesc de holeră. Așa susține cel puțin savantul M. Wenck într-un raport pe care îl reproduce „La Gazette des Hopitaux”. Dr. M. Wenck afirmă că tutunul cel mai eficace remediu preventiv contra holerăi. În timpul ultimei epidemii de holeră la Hamburg s'a constatat că nici unul din lucrătorii de la fabrica de țigări n'a fost atins de teribilă boală. Mulți dintre ei locuiau totuși în case în cari s'au declarat cazuri de holeră. Mai mult decât atât: în apa întrebuițată în fabrica de țigări forfoteau microbii holerici și totuși în aceste țigare nu s'a putut găsi măcar un microb.

Dr. M. Wenck a mai constatat că fumul de tutun omoară în mai puțin de cinci minute toți microbii holerici aflați în salivă.

x Inștiințare. Aducând la cunoștința on. public transformarea radicală a camerei uscate de aburi și punând-o la dispoziție publică, totodată anunțăm on. public că luând în considerație scumpirea cărbunilor și siliți și de alte impozități începând dela 16 Decemvrie am înțeles prețul scâlzei pentru femei și bărbați la 1 cor. 20 fil. Pentru zilele de Luni, Miercuri și Sâmbătă sunt valabile numai biletele cumpărate la casori și bilete externe pe lângă o taxă suplimentară de 20 fil., în celelalte zile ale săptămânii, adică Marți Joi, Vineri și Duminecă prețurile biletelor rămân neschimbate, cari zile sunt potrivite numai cu seamă pentru publicul din provincie. Rugăm binevoitorul sprijin al on. public, suntem cu stinsă stimă: Direcțiunea băii de aburi Simay. E. 638.

x Cel mai potrivit dar de Crăciun este un pian sau pianin bun și frumos din depozitul românesc de plane al prof. de muzică T. Popovici din Sibiu, strada Cisnădiei 7, asortat în vederea serbătorilor cu instrumente nouă de prima calitate, cu prețuri mai ieftine ca oriunde. Se admite și plătire în rate lunare convenabile. Po 638

x Atragem atențiunea on. cetitorilor noștri asupra anunțului „Picklin” publicat azi.

x Cuptoarele „Cora” reclamă puțin material de încălzit. Cuptoarele acestea precum și alte cuptoare de fier se vând cu prețuri ieftine la firma Pöhm János, Arad, piața Libertății (Szabadság tér). (P. 427)

ne frs., a fost înlocuită prin Austro-Ungaria (5 milioane) și Italia (3,780.000).

Ca export, Elveția este amenințată ca să piardă piața Turciei, care i-a adus în 1911, un venit de 8,418.000 frs. Ca articole elvețiene de export, pentru Turcia, ceasornicele și țesăturile ocupă primul loc.

Cum teama de complicațiuni neașteptate se accentuează din ce în ce mai mult, ori ce avânt economic este paralizat. Dorința unanimă a popoarelor europene este, ca această perioadă critică de încordare să se apropie cât mai îndată de sfârșitul ei.

Consumația zahărului. Consumațiunea mondială de zahăr a fost în lunile Septemvrie și Octomvrie de 25.4 milioane chintale cu 3.7 milioane chintale mai mult ca în aceleași luni ale anului trecut.

Creșterea consumației a fost mai mare în Germania, Austro-Ungaria, Franța, Belgia, Olanda și Anglia, mai puțin.

Bibliografie.

Avem sub ochi „Manualul de agricultură” pentru uzul școalelor de agricultură, școalelor normale, seminariilor, precum și pentru toți agricultorii practici, — care a apărut zilele acestea în București.

Cartea aceasta chiar ca înfățișare, adecă format, hârtie, tipar și clișeuri, poate sta cu cinste alături de cărțile similare străine. În ce privește cuprinsul ei, citind numai capitolele mai importante denotă că autorul a adaptat percepțiile agriculturii moderne, nu numai la condițiile de climă și sol ale țării, dar și la priceperea celor ce se vor servi de ei în scop de a învăța cum trebuie să-și muncească ogorul în chip rațional, pentru a-și îndoi și chiar întregi producțiunea pe unitatea de suprafață.

Judecând apoi după extensiunea dată acestui manual care cuprinde 480 pagini mari de tipar ilustrate cu 254 figuri, credem că autorii în vederea popularizării științei agriculturii moderne fac și un serviciu material când pun în vânzare o asemenea importantă carte de agricultură pe prețul de 6 lei; pe când lucrări similare străine se vând cu preț îndoit.

Nici nu putea fi altfel pentru cine cunoaște valoarea ca oameni și ca profesioniști a autorilor, Dr. Maximilian Popovici și Dr. Gheorghe Cipăianu, cel dintâi subdirector, iar al doilea inspector la Casa Rurală.

Manualul de agricultură al dlor Dr. Popovici și Cipăianu se află de vânzare la librăria Sococ din București și la sucursalele ei din provincie. Se poate comanda la ori ce librărie din țară.

Editura dlui Lucian Bolcaș dela Beuș dă publicului românesc două elegante volumuri literare:

1. **Sirena, piesă în trei acte și Jurământul**, piesă într'un act, de Zaharie Bârșanu, mult apreciatul autor și artist al Teatrului Național din București și propagandist al teatrului românesc din Ardeal.

2. **Străina**, piesă în patru acte, de Lucian Bolcaș, autorul mai multor cărți bine apreciate de lumea cetitoare. Subiectul acestei piese e luat din viața noastră de aici.

Volumul cu piesele dlui Bârșanu costă 2 coroane, cel cu piesa dlui Bolcaș 1 cor. 60 bani. Se pot cere direct dela editor. Adresa Lucian Bolcaș, în Beuș.

La Librăria „Tribuna” Arad str. Deák Ferencz nr. 20 se află de vânzare următoarele cărți bisericești și de rugăciuni:

Apostol litere latine, legat în piele neagră cor. 5.50, leg. în piele roșie cor. 11.50.

Evangheliile cu litere latine legată în piele roșie, cu copcii cor. 25.— legată fin cor. 35.—

Molitvelnic bogat, lit. cirile legat 5.— fin legat cor. 6.—

Tâlcul Evangheliilor cu lit. cirile cor. 2.—

Octoihul mic sau manual de cântări bisericești legat, cu litere latine cor. 1.60 legat în piele cor. 3.20.

Octoihul cel mic, cu lit. cirile, legat cor. 1.60.

Cele opt gasuri sau Octoihul cel mic legat, cor. 1.50, acelaș, legat în piele cor. 3.—

Octoihul cel mic cor. 2.—

Octoih bogat de G. Cătană inv. legat cor. 2.50.

Acaftisul prea sfintei Născătoarei de Dumnezeu și alte Acaftise și rugăciuni leg. cor. 1.20.

Acaftist, leg. în pânză cor. 1.75, în piele 3.20, piele bună, aurit cor. 4.80, piele bună, aurit cor. 5.20.

Acaftist, leg. în os cu medalie cor. 4.—

Acaftist, legat în os alb cu cruciuliță cor. 10.— în piele brună, moale cor. 10.—

Micul Mărgăritar sufletesc legată cor. 0.50.

Mărgăritarul sufletului. Carte de rugăciuni și cântări, legată cor. 1.—

Mărgăritarul sufletului. Legată în pânză cor. 1.60.

Mărgăritarul sufletului, legată în piele cor. 3.20, legată în catifea cor. 5.60.

Mântuirea sufletului. Carte de rugăciuni cor. 0.80.

Icoana sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericești legată cor. 1.—

Icoana sufletului legată în pânză cor. 2.60.

Icoana sufletului leg. în catifea cor. 5.60.

Cheia raiului. Carte de rugăciuni leg. în os alb, cu medalie cor. 3.40.

Viul Născătoarei de Dumnezeu 20 fil.
Epistolia Domnului Nostru Isus Christos 20 fil.

Zidirea lumii, Adam și Eva, originea sfintei crucei și Cele 12 Vineri 20 fil.

Sfârșitul lumii de Ioan Teologul 20 fil.
Să se adauge la fiecare carte câte 5—10—20—30 fileri pentru porto. Recomandat cu 25 fil. mai mult.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

G. Ungur, Meregvá. Am primit 7 cor. ca abonament până la finea anului 1912.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ-KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plățire în rate, pe lângă garanță de zece ani. (97—)

DIAMANT FERENCZ

electrician, magazin de candelabre Arad, str. Deák-Ferencz nr. 7. (Di 336—11)

Foile „Partidului Național”

„ROMÂNUL” și „POPORUL ROMÂN”

se află de vânzare la următorii depozitari:

București: G. A. Dușescu, Calea Victoriei 109.

Lugoj: Gheorghe Tăvanu, „Librăria Minerva”.

Blaj: „Librăria Seminarială”.

ROMÂNUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

80

— Sumara —

Cicikof se îndreaptă numai decât spre amabila doamnă, aproape cu aceeași ușurință cu care ar fi putut-o face un tânăr militar frumos, în același timp cu fina și dulce expresie a galantului civil; și făcându-i din brațul său un sprijin în formă de mânășă, el o conduse ceremonios, din odae în odae, la sala de mâncare, unde se găsea deja de pe masă un castron de supă de un porțelan tare, din care exala, cu tot obstacolul unui greu capac, apetizantul parfum al unei supe împregnată de miroasuri proa-

spete pe cari le comunică bulionului vârfurile ierburile de primăvară.

Se luă loc, valetii dăpuseră pe masă toate serviciile deodată, în sosiere emetic acoperite; ei așezară un teanc de farfurii și o grămadă de cuțite, linguri și furculițe, pe a stăpânului, colo a stăpânei casei; și, dispozițiunile acestea luate, se retraseră. Constantinoglo nu putea să sufere ca servitorii să asculte conversația, și să urmărească din ochi bucurările pe care le ducea la gură. După ce mănăcă supa și luă un pahar de băntură care era ori părea a fi vin de Ungaria, Cicikof se întoarse spre gazada sa și îi zise:

„Dați-mi voe, Constantin Teodorovici, de a vă readuce atenția asupra obiectului discuției întrerupte. Vă rog, și vă conjur de data aceasta, să-mi spuneți. Cum un om în toată firea, plin de bunăvoință, de naștere convenabilă, prevăzută de altfel cu un anumit rang civil datorit serviciilor sale, și posesor al unui mic capital oarecare, ar trebui să se miște ca să facă avere?

— Exemple foarte bune de urmat. Da, da.

În oraș ori la țară? Cu lumea ori stabilindu-se hotărât la ogor, făcându-se cu totdeauna câmpean?...

— Făcându-se câmpean hotărât, fie.

— Ei bine! trebuie, după facultățile lui, să cumpere un ogor bun, și să caute ca să fie în vecinătatea vreunui agronom care să-și fi făcut încercările lui; apoi să se silească prin toate mijloacele să-și facă o călăuză și un prieten din acest agronom.

— Înțeleg; exemplul și sfaturile unui înțelept vecin deja o garanție de prosperitate, dar dacă bietul ignorant care vrea să se instruiască, ar vedea, fără a merge mai departe, pe risipitorii pe cari îi ai aci sub ochi la fiecare pas și dacă ar voi să se stabilească în cantoanele acestea, și-ar putea vedea de afaceri și s'ar putea mângâia că nu-i refuză să-l luminezi cu incomparabila dtaie experiență?

(Va urma.)

The Maschine Gas Ltd.

Cea mai confortă și mai frumoasă luminație pentru vile, stabilmente, farmacii, hoteluri ospătării, etc. 1 oră de 1000 flacăre de lumină 8—10 fileri.

Agenturi principale în Ungaria și Austria:

BENE și WEIN

Ingineri mecanici, diplomați. Birou tehnic în BUDAPESTA, IV., Harisbazar 2. sz. Plănușe și execută totfelul de aranjamente și instalări de luminat. (E 368—)

Prima societate de credit funciar român din București.

Anunț.

Se aduce la cunoștința d-lor detentori de scrieri funciare rurale 4% și 5% că plata cuponului de 1 Ianuarie 1913, precum și a scrierilor ieșite la sorți la tragerea din Octombrie a. c., se va face cu începerea de Luni 26 Nov. (8 Decembrie), a. c. în toate zilele de lucru, de la orele 11—3, afară de Joia și Sâmbăta, zile rezervate numai pentru preschimbarea titlurilor cărora li-s-au terminat cupoanele.

Direcțiunea.

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Tel. 307—100)

Hotel Bristol

Budapesta—Dunapart

Clădire modernă.

Cafenea elegantă.

(Tel. 640—)

Ospătărie excelentă.

„SEVERINEANA” societate comercială din Caransebeș primește

un commis

din bransa coloniilor cu o praxă îndelungată. Cei cari și-au câștigat și praxă în ferie și sunt eliberați de miliție, sunt preferați. (Tel. 603)

Se primește

un învățăcel

la Nicolae N. Tintea, comerciant Szelistye (com. Sibiuului). (Tel. 634)

Ba 116—280)

Gustați

Berea SLEPING-car

din fabrica „Bragadiru”.

Pește uscat, sărat.

Recomand onoraților neguțatori și vânzători din loc și provincă **marele deposit de pește uscat și sărat**, calitatea cea mai bună, și anume: morun, som mare, som mijlocel, măruntel și de totfelul de pești cu prețurile cele mai reduse. La dorință comunic și prețurile.

Cu stimă:

Mita Gy. Palios,

Panciova, Telefon nr. 214.

(602—5)

Ce faceți băieți? — Tata ne-a dat voie! Căci fumăm doar tuburi veritabile Antinicotin firma „JACOBI” din cutii de lemn

Păziți! Sunt veritabile numai cu inscripțiunea „JACOBI”.

Fiecare cutie conține interesante fotografii Röntgen.

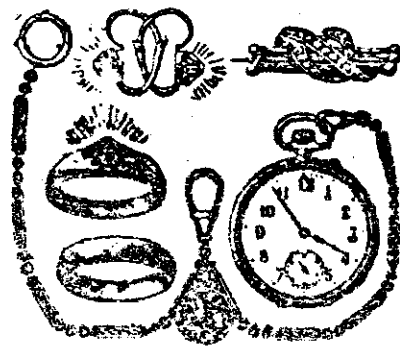
Magazin principal:

[Go 548]

Magy. kir. dohány és szivar különlegességi áruda.

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar

Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu brillante, obiecte de lux în argint și articole opăce. În atelierul meu se reparaază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță. **Prețuri solide! — Serviciu prompt!**

Inștiințare.

Aduc la cunoștința on. public, că am repășit dela firma Verboș A. și FII, unde am servit 32 de ani ca conducător și tapetier, am deschis în strada Magyar nr. 23

un atelier modern de tapetierie.

Intrând în relațiuni de afaceri cu măsurul Sigismund Perényi sunt în plăcuta pozițiune de a executa cele mai fine lucrări de măsurie și tapetierie.

Roagă binevoitorul sprijin al on. public:

Laurențiu Édl și Sigismund Perényi.

Stabilimentul de mobile. strada Magyar nr. 23. (E 619)

Nou atelier de croitorie pentru domni.

Aduc la cunoștința on. cunoscuți și a onor. public, că am deschis

o croitorie modernă pentru domni

în plata Thököly nr. 2. (Casa Tabakovics). Pe baza experiențelor câștigate la diferite firme cunoscute din loc, sunt în plăcuta pozițiune să pot satisface tuturor pretențiilor celor mai delicate ale on. mei mușterii.

Cu mustre fine de toamnă servesc cu plăcere.

Rog binevoitorul sprijin:

Baranyi Ferencz,

croitor pentru domni.

[Ba 405—10]

Un milion altoi de viie

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Babalna lângă Orăștie a cărui proprietar e Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și desvoltați la perfecție.

Pentru vița liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fie care viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță trebuincioși la jos semnata administrație fiind asigurat că vor fi serviți conștiincios, solid și prompt.

La cerere să trimit gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna”

(A 589)

Bábolna (u p. Szászváros).

NUMAI ÎN SALONUL DE MODE

GEORGE RUMMEL

SIBIU, HONTERUSGASSE Nr. 5.

se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Pune la dispoziția stim. dame cele mai nouă și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8—10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 ore de două ori. Haine de doliu le execut în 12 ore. — Convingerea e siguranța cea mai bună! — Rugând sprijin

Cu stimă:

GEORGE RUMMEL

(Ru 66—30)

Totfelul de mobile de fer și

aramă, matrațe,

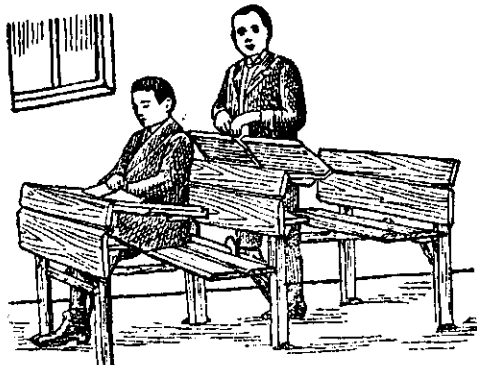
se vând cu prețuri favorabile la

CZELL și FRANCK

fabrică de mobile de fer, aramă și bănci pentru școale

BRAȘOV.

Catalog de prețuri în limba maghiară și germană, se trimite gratis.

(A 589)

Bábolna (u p. Szászváros).

Librăria „TRIBUNA”

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 20.

Al. Sadoveanu, Bordeenii și alte povestiri (1912)	2.—
I. Pillat, Visări păgâne (Cărțile albe)	1.75
Ion Agârbiceanu, Schițe și povestiri	2.—
L. Rebreanu, Frământări	1.50
Vasile Goldiș, A nemzetiségi kérdésről	1.—
Rubin Patitia, Munții noștri, Țara Țopilor, Despre trecutul Munților Apuseni ai Transilvaniei	2.—
Gheorghe Barițiu, Studii și articole, cu o prefață de Dr. I. Lupas	1.50
N. Iorga, Generalități cu privire la studiile istorice	1.50
N. Iorga, Cugetări	2.50
S. Mehedinți, Cătră noua generație	1.50
Iules Payot, Educația Voinței	2.—
Alexandru Ciura, Foiletoane	1.60
P. Dulfu, Isprăvile lui Păcală. Carte premiată de Acad. Rom. Ed. III.	1.—
Dr. V. Bianu, medic, Doctorul de casă sau dicționarul sănătății 800 p.	14.—
Caragiale, Schițe nouă	1.25
Delavrancea, Irinel Comedie în 3 acte	2.50
Victor Eftimiu, Poemele singurătății	2.—
N. Bălcescu, Istoria Rom. sub Mihai Vodă Viteazul, 3 vol. leg.	2.80
Teodor Crivetz, Bătălia dela Racova din Ianuarie 1475. (Cu o hartă anexă)	2.50
D. C. Moruzi, Instrăinații. Roman	2.—
Radu Rosetti, Păcatele slugerului	2.—
A. Maior, Făt-Frumos, Poem dramatic în 4 acte	2.—
M. Eminescu, Lumină de lună. Poezii	2.—
Institutul pedagogic gr.-or. rom. din Arad	2.—
N. Zaharia, Mihail Eminescu, Viața și opera sa ediție de lux	3.—
Din scrierile și cuvântările lui Ion C. Brătianu 1821—1891. Partea I. 1848—1868	2.—
Ion C. Brătianu, Discursuri, scrieri, acte și documente, vol. II.	2.—
Nicu Dracinschi, Poezii	2.—
Memoriile d-nei Steinheil	—80
Napoleon în Rusia	—80
Virgil Onițiu, Din cele trecute vremi	2.—
I. Novicow, Emanciparea femeii	2.—
I. Corbu, Nouă teorie cosmogonică	1.40
Dr. Pompil Cioban, Creditul nostru. Studiu economic financiar	2.—
Ecatarina Pitiș, Poezii	1.50
Spiridon Popescu, Contribuțiune la munca pentru ridicarea poporului. Lucrare premiată de „Academia Română”	2.—
Vioara din Bihor, Schițe și nuvele	2.—
Maupassant, Inima noastră, roman	2.—
N. Iorga, Neamul Românesc în Basarabia	2.50
I. C. Apostol, Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română. După documente	—60
T. D. Speranță, Teatrul de familie	2.—
Delavrancea, Luceafărul, dramă în 5 acte	2.50
Halima sau 1000 de nopți, 4 volume un volum	6.—
D. Anghel, Fantome	2.—
I. Agârbiceanu, În întuneric, nuvele	2.—
Em. Gârleanu, Cea d'întâi durere, nuvele și schițe	2.50
Sofia Nădejde, Patimi, roman din viața românească	2.—
Constantin Negruzzi, Păcatele tinerețelor	—95
Omer, Iliada, trad. de G. Murnu	3.—
Ion Gorun, Robinson în țara românească	1.—
Reproducere după tablourile lui Grigorescu, 20 de reproduceri admirabil reușite. Mărimea 38×29 cm. Prețul unui tablou	2.50
Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia. Tabloul are mărimea de 63×45 cm. Prețul	2.50
Marele album intitulat „Armata română”. Reproduse după tablourile pictorului T. Ajdukiewicz, cu 27 tablouri în format 52×43	15.—
Lazăr Săineanu, Dicționar universal al limbei române. Ed. II-a	8.—
Dr. Dionisie Moldovan, Advocatul poporal broșat 2.50 fil., legat	3.50
A. Bena, Nu m'abandona. Pentru o voce și piano	1.30

Calendarul „Lumea Ilustrată” 1.50 fil., Calendarul „Partidului Național Român” din Ungaria și Transilvania 60 fil., „Amicul Poporului” 70 fil., „Calendarul Sătanului” 30 fil., „Calendarul Național” 40 fil., „Păcălici”, Calendar glumeț 30 fil., Calendar diecezan cu șematism 50 fil. fără șematism 30 fil., Calendar de părete 20 fil.

Album pentru ilustrate à 1.60, 2, 3, 4 și 5 cor.; Album pentru poezii dela 70 fil. în sus. — Ilustrate cu porturi naționale românești bucata 16 fil. Ilustrate cu familia regală din România bucata 20 fil. — Hârtie de scris cutia dela 80 fil în sus.

George Dima, Cântece și Balade pentru o voce și pian, cu text român și german: 1. Dorința, 1.80, 2. De ce nu mi vii? 1.80, 3. Peste vărfuri 1.—, 4. Și dacă ramuri bat în geam 1.30, 5. Somnorose pasărele 1.20, 6. Știi tu mândro? 1.—, 7. Cântecul păstorului 1.20, 8. Pe când soarele de vară 1.—, 9. Biata inimă nșelată 1.30, 10. Groza, baladă 2.70, 11. Hotărâre 1.—, 12. Noi trei 1.—, 13. Ștefan Vodă și codrul, baladă 1.80, 14. Trădare 90 fil. 15. Curcile 1.20, 16. A venit un lup din crâng 1.75. — Cântece populare românești pentru o voce cu acompaniament de pian de G. Dima. — 1. Mândruță de demult 1.—, 2. Jelui-m'aș și n'am cui 1.30, 3. Vai mândruță dragi ne-avem 1.—, 4. Hei, voi, mă! 1.30, 5. De-ar fi trăznit Dumnezeu 1.80, 6. Sub fereastra mândrei mele 1.50, 7. O ce veste minunată 1.—, 8. Doamne, Isuse Hristoase 1.—, 9. Leagăn verde 1.—, 10. O inimă ntristată 90 fil., 11. Hop, țuisă-furcă! 1.—, 12. Ciobanul 1.30. Biblioteca „Minervei”, „Soceș”, „Bibl. pentru teji”, „Lumina”, „Lumen”, „Tri. bune” etc. în cataloage separate.

Dacă v-oți să cumpărați Tea și rum fin

să vă adresați firmei

VOJTEK și WEISZ

in ARAD.

TEA:		RUM:	
	Cor.		Cor.
1 pachet mixtură f. fină	—50	1/2 litru „Hungaria”	1.10
1 ” ” ” ” ”	1.—	1 ” ” ” ” ”	2.20
1 ” ” ” ” ”	2.—	1/2 ” ” ” ” ”	1.30
1 ” ” ” ” ”	2.50	1 ” ” ” ” ”	2.60
1 ” sfărmături fine	—40	1/2 ” ” ” ” ”	1.80
1 ” ” ” ” ”	—80	1 ” ” ” ” ”	3.60
1 ” ” ” ” ”	7.—	1/2 ” ” ” ” ”	2.70
1 ” ” ” ” ”	7.—	1 ” ” ” ” ”	5.40
1 ” ” ” ” ”	5.50	1/2 ” ” ” ” ”	3.70
1 ” ” ” ” ”	4.50	1 ” ” ” ” ”	7.40

Comenzile făcute cu poșta se
exped ază prompt.

(Vo 506—)

P. T.

Am onoare a aduce la cunoștința On. public, că am deschis în Arad, str. Deák-Ferencz nr. 39, vis-à-vis de hotelul „Vadászkürt”

UN SALON MODERN DE FRIZERIE

corespunzător tuturor cerințelor moderne și igienice. Atrag binevoitoarea atențiune a On. public asupra faptului, că experiențele în această branșă mi le-am câștigat în orașele mari din străinătate și din patrie în baza cărora mi-am provăzut salonul cu cele mai bune mașini și aparate pentru spălătul părului, pentru uscatul părului și pentru masajul cu electricitate, apoi cu scaune americane.

Rugând binevoitorul sprijin al On. public, tot odată Vă aduc la cunoștință, că salonul meu este provăzut cu cel mai mare confort, iar prețurile sunt la fel cu al celorlalte saloane de primul rang din localitate.

Gerând binevoitorul sprijin On. public sunt

AUREL BODROGEAN,
barbier și frizer.

(No 618)

Mobile în toate stilurile • **moderne**
cea mai solidă executare

pe lângă garanță recomandă

EMIL PETRUȚIU

— fabrică de mobile —

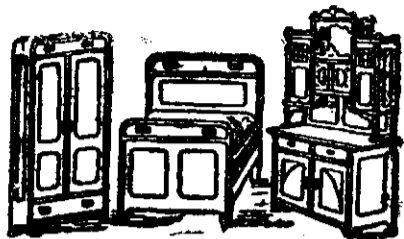
— Telefon nr. 47 cu legătură în întreg comitatul. —

SIBIIU

Salzgasse n-rul 37.

Expoziție de mobilă
zilnic deschisă, fără
silă de cumpărare.

P 184—60

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Vo 247—156 **magazin de ghete**

ARAD

TIMIȘOARA

bulev. Andrásy nr. 20

(Temesvár) Cetate-Bolváros, Hunyad-u. nr. 10.

Cel mai mare magazin de blănărie
DUDÁS SÁNDOR Kolozsvár Unio-u. 12.

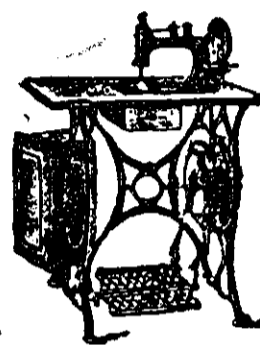

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul său asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie, manșoane, boare, căciuli pentru domni și doamne, ultima modă și lucrate cu gust. Prețuri ieftine. Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptuirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I-ul rang. (Du 320—)

Cea mai ieftină sursă
de cumpărat **MAȘINI**
de cusut, **BICICLETE**
: și **GRAMOFOANE** :

la

Katzky és T-sa, mechanic Timișoara-Cetate (Temesvár-B) Mercy-u. 10.

Mare asortiment de plăci excelente; mașini de cusut, gramofone, dactilografe și biciclete se reparază cu prețuri ieftine

Urmașul lui **GROSZ FRIGYES OLASZ ANDRÁS**
LĂCĂTUȘER PT. ZIDIRI ȘI PT. LUCRĂRI DE ARTĂ
ALBA-JULIA (Gyulafehérvár) V., str. Széchenyi nr. 7.

Execut tot felul de lucrări în bransa mea, și anume: aranjamente pentru zidiri, porți de fier, gratii, grilajuri pentru morminte, lucrări de lăcătușerie, acoperișe de sticlă, reparări de mașini, zidiri pentru încălzit și cuptoare de fert, precum și reparări, obiecte de lux, etc. etc., cu prețurile cele mai convenabile și serviciu prompt. Rog binevoitorul sprijin al on. public.

Cu stimă: (O 183—30)

Olasz András

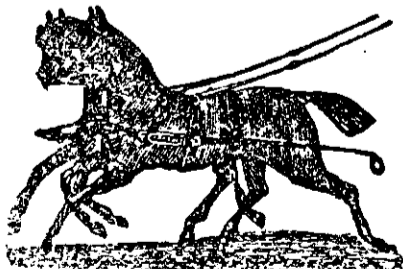
Atelier de curelărie,
șelărie și coferărie:

Orendt G. & Feiri W.

(odinoară Societatea curelărilor)

Sibiu—Nagyszeben,

Heltauerg. Str. Csnădiei 45.

Magazin bogat în articole pentru cărotat, călărit, vânat, sport și volaj, poclăzi și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârzobi). — Recomandă pe urmă cei mai buni jampuri de piele fabricație proprie, pentru civili și militari, cari stau strins lipite pe picior. — Reparările se execută prompt. Mare deposit de hamuri pentru cal dela soiurile cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (țoluri) de cal și cofere de călătorie. — Comandele se efectuează conștiințios.

**Dacă suferi în
dureri de stomac!**

Fără durere în timpul cel mai scurt cu siguranță, chiar și în cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA” (purgativul de fiere) a lui SÁNDOR,

oare curățește stomacul și intestinele de toate materiile nefolositoare cari sunt lipite de ele și prin aceasta împiedecă incuierile și toate morburile ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgârșiri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgâieli etc.

O sticlă costă 50 fil., 6 sticle deodată 250 fil., 12 sticle 5 coroane.

Efectul purgativei de fiere „LAXA” va fi permanentă dacă deodată cu ea folosim

„Regenolul” balsam de stomac a lui SÁNDOR

„REGENOLUL”, această esență de stomac vindecă orice soi de morburii de stomac și intestine precum și durerea de cap, curgera (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de colică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 120 filori.

Originalul „LAXA” și „REGENOLUL” se poate afla la preparatorul original:

SÁNDOR ZOLTÁN
farmacist în Erdőszentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL” la ce e de recomandat să fie cu atențiune!

(Sa 572—)

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, influențată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloacește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinilor.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaiți de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele contactate ca vizitatori bunți și cu legături — pot fi primite oriunde în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZELEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ-
KÉS, OSANÁD, BIROE, TINIŞ, TORONTÁL, CARAŞ-SEVERIN **Arad str. Jozsefföherceg nr. 1** (lângă Banca „Victoria”).
(Ba 240—166) Telefon nr. 850

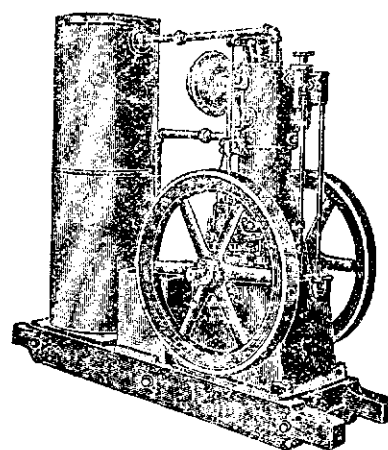
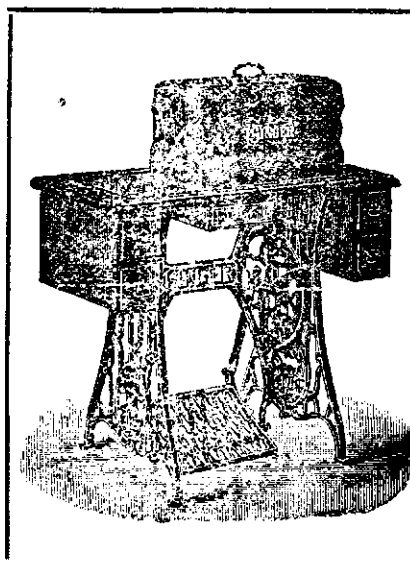
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. pu-
blic asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
fi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roaga onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aceasta, cum sunt dureri de dinți, sgârciuri, arsuri, apăsare, în stomac, iritație de vomare, greață, răgâiel, etc.

folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fileri; o duzină 4 coroane
80 fileri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.
A R A D.

(Ro 227—104)

Schwalb Adolf fia Vilmos

tinichigiu și mier.

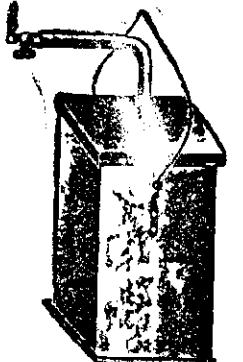
11—0)

Budapest, VII. Verseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește totfelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru stupărie, vase pentru miere. Fabricate de specialitate: măsurile de litru din tinichea albă ori nickel, canele pentru olei, lack ori petrolu, facle, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

Cassete pentru bani.
Catalog trimis gratuit și franco.

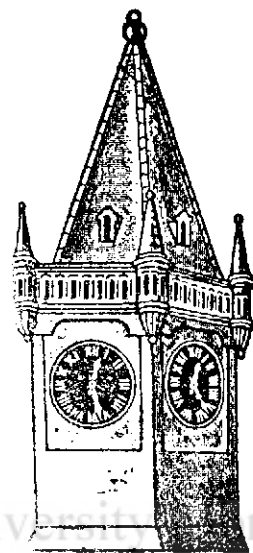

Fabrica nouă de OROLOAGE DE TURN Szánthó Gyula

fabricant de oroloage pentru turnuri
Nagyvára, Damjanics-u. 30.

(Casa proprie).

Recomandă introducerea admirabilelor oroloage de aramă, cari trebuiesc trase tot la 2 zile odată, pentru biserici, palate, primării, fabrici și căsărmi. Se pregătesc oroloage pentru prețuri concenabile, garanție mai mulți ani. Repararea oroloagelor de turn se execută cu minișitate.

(Sa 88—60)

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII.

FONDATA IN ANUL 1887.

Centrala: Arad, Calea Arhiducelui Iosif, Nr. 1—2, casele proprii (vis-à-vis de primărie.)

Filiale: în Chișineu (Kisjenő) Șiria (Világos), și Boroșineu (Borosjenő).

Capital societar 2,500.000.— Cor.

Fond de rezervă 2,000.000.— Cor.

Depuneri spre fructificare 15,300.000.— Cor.

Circulațiunea anuală 400,000.000.— Cor.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar pentru depunerile elocare pe timp mai îndelungat de trei luni de zile, după mărimea sumei depuse: plătește deponenților 4½% și 5% interese fără de nici o detragere.

Primește depuneri spre fructificare despre cari eliberează libele.

Acordează împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Escontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat din al seu